

METODA

PROJEKTU

W EDUKACJI

GLOBALNEJ

WSTĘP 2

CZEŚĆ I – METODA PROJEKTU – PODSTAWY TEORETYCZNE 3

I O metodzie projektu 4

II Projekt z edukacji globalnej krok po kroku 8

CZEŚĆ II – NARZĘDZIA WYKORZYSTYWANE PODCZAS PRACY METODĄ PROJEKTU 19

1. Pomysły na projekty z zakresu edukacji globalnej z wykorzystaniem podstawy programowej z wos-u 20

2. Pomysły na projekty edukacyjne z zakresu edukacji globalnej z wykorzystaniem Milenijnych Celów Rozwoju ONZ 22

3. Pomysł na działanie projektowe 24

4. Karta projektu oraz Karta zadania przykładowego projektu z zakresu edukacji globalnej 25

5. Karta projektu oraz Karta zadania (lub działania) 27

6. Wzmacnianie motywacji uczniów 29

7. Kryteria oceny w projekcie 30

CZEŚĆ III – PRZYKŁADY PROJEKTÓW SZKOLNYCH REALIZOWANYCH WE WSPÓŁPRACY Z PAH 31

CZEŚĆ IV – REKOMENDACJE OD SZKÓŁ 35

Janina Ochojska

Prezes Polskiej Akcji Humanitarnej

*Drodzy Nauczyciele,
Drogie Nauczycielki,*

Pragniemy przedstawić Wam zestaw czterech publikacji z zakresu edukacji globalnej: „Prawo do wody”, „Prawo do edukacji”, „Prawo do żywności” oraz „Metoda projektu w edukacji globalnej”.

Zawarte w nich materiały teoretyczne oraz ćwiczenia mają przybliżyć Wam zagadnienia związane z podstawowymi prawami człowieka, pokazać je z jak najszerzej perspektywy, ukazać przyczyny i skutki ich łamania oraz ich wzajemne powiązania i wpływy. Celem publikacji jest także zainspirowanie Was do aktywnego włączenia się w działania na rzecz tych mieszkańców naszego globu, których prawa nie są respektowane.

Publikacje zostały opracowane w taki sposób, abyście mogli zawarte w nich materiały wykorzystać zarówno podczas prowadzenia lekcji przedmiotowych, jak i podczas zajęć pozalekcyjnych – przy każdym temacie znalazła się informacja, które z treści określonych w aktualnie obowiązującej podstawie programowej kształcenia ogólnego mogą zostać opracowane w oparciu o niniejsze materiały.

Aby wspomóc Was w prowadzeniu szkolnych projektów, dzięki którym uczniowie i uczennice będą nie tylko przyswajać wiedzę, ale także kształcić kompetencje, rozwijać umiejętności i kształtować postawy, przygotowaliśmy publikację poświęconą metodzie projektu oraz jej wykorzystywaniu w prowadzeniu edukacji globalnej.

Co ważnego niesie ze sobą edukacja globalna? Jakie jest jej przesłanie? Jakie są jej cele? Współczesność to przenikanie się różnych dziedzin życia i aktywności ludzkiej. Stwierdzenie, że współzależności gospodarcze, kulturalne, społeczne i polityczne kształtują globalną rzeczywistość to truizm. Globalizacja jest wielowymiarowa i prowokuje wiele pytań, na przykład: jaka jest nasza tożsamość w zglobalizowanym świecie? Jak, dzięki globalizacji, rozwiną się możliwości każdego i każdej z nas oraz jakie możliwości daje ona naszym krajom? Gdzie zaczyna i kończy się nasza odpowiedzialność za otaczający świat? Czy możemy zapobiec ubóstwu w krajach Południa? Co możemy zrobić, aby pomóc ludziom żyjącym tysiące kilometrów stąd?

Na te pytania i wiele innych stara się odpowiedzieć edukacja globalna. Ukazuje różne perspektywy zjawisk zachodzących w świecie – zarówno te najbliższe, jak i najdalsze. Kształtuje umiejętność krytycznego myślenia i samodzielnego badania otaczającego świata, a także zachęca do aktywnego włączenia się w różnorodne działania mające na celu zaznaczenie wpływu, który wszyscy mamy zarówno na los ludzi nam najbliższych, jak i tych mieszkających daleko.

Mamy nadzieję, że przygotowane przez nas materiały spełnią Wasze oczekiwania oraz że będą one źródłem wiedzy i inspiracją do podejmowania własnych wyzwań projektowych.

Powodzenia

Janina Ochojska

CZĘŚĆ I METODA PROJEKTU

- PODSTAWY TEORETYCZNE

I. O METODZIE PROJEKTU

We współczesnej szkole praca z uczniami, zarówno na poziomie kształcenia gimnazjalnego, jak i ponadgimnazjalnego, ma coraz częściej charakter działań projektowych, szczególnie kiedy wiąże się z edukacją globalną. Z pewnością popularność stosowania tej metody wynika stąd, że kształci m.in. umiejętności uczenia się, współpracy w grupie, a także inne kompetencje społeczne i obywatelskie.

Początki metody projektu sięgają prac Johna Deweya i Jeana Piageta, a jej propagatorami byli także William H. Kilpatrick

oraz John A. Stevenson, którego praca „Metoda projektów w nauczaniu” ukazała się w Polsce już w 1930 r.¹ Mimo, że zainteresowanie metodą projektu w Polsce sięga okresu międzywojennego, to dopiero po 1989 r. metoda ta zyskała na znaczeniu, szczególnie za sprawą organizacji pozarządowych, które w tym czasie zaczęły powstawać i rozwijać swoją działalność. To właśnie one w bezpośredni sposób rozpropagowały w Polsce ideę pracy metodą projektu.² Jedną z takich organizacji jest Polska Akcja Humanitarna.

„Projekt 1. plan działania, 2. wstępna wersja czegoś, 3. dokument zawierający obliczenia, rysunki itp. dotyczące wykonania jakiegoś obiektu lub urządzenia.

Internetowy słownik języka polskiego zamieszczony na stronie <http://sjp.pwn.pl/szukaj/projekt> z dnia 11.08.11 r.

Projekt to zorganizowany i ułożony w czasie (z określonym początkiem i końcem) ciąg wielu działań, zmierzający do osiągnięcia konkretnego i mierzalnego wyniku, adresowany do wybranych grup odbiorców, wymagający zaangażowania znacznych, lecz limitowanych środków rzeczowych, ludzkich i finansowych.

Podręcznik zarządzania projektami miękkimi w kontekście Europejskiego Funduszu Społecznego, MRR, Warszawa 2006, s. 8.

W praktyce szkolnej stosowanie projektu edukacyjnego jest szczególnie korzystne w zakresie pobudzania aktywności uczniów, dlatego głównym celem pracy metodą projektu jest wykonanie przez uczniów przedsięwzięcia (znacznie obszerniejszego niż tradycyjne zadanie domowe) w ramach zaplanowanych działań. Młodzi ludzie, realizując projekt edukacyjny stają przed konkretnym problemem i samodzielnie, współpracując w grupie, wypracowują odpowiednie rozwiązania, które następnie prezentują innym uczniom, nauczycielom, rodzicom, czy też szeroko rozumianej społeczności lokalnej.³ Stąd też projekt edukacyjny to cykl zaplanowanych działań, na które składają się m.in.:

- 1) cel/cele działania,
- 2) sposoby realizacji założonych celów,

- 3) ustalone terminy działań, czyli harmonogram,
- 4) osoby realizujące projekt,
- 5) określeni odbiorcy działań projektowych,
- 6) zasoby, z których korzystają osoby realizujące projekt,
- 7) ustalone sposoby mierzenia stopnia realizacji założonych celów.⁴

Z pewnością w tego typu działania bardzo dobrze wpisują się tematy związane z globalnymi współzależnościami, zarówno na poziomie projektów przedmiotowych, modułowych, jak i interdyscyplinarnych. Dlatego, realizując projekty na temat globalnych współzależności, warto zwrócić uwagę na to, czym jest edukacja globalna i jakie są zasady edukacji globalnej.

¹ A. Mikina, B. Zając, *Metoda Projektów. Poradnik dla nauczycieli i dyrektorów gimnazjum*, ORE, Warszawa 2010, s. 63- 64.

² J. Królikowski, E. Tołwińska- Królikowska, *Projekt jako metoda nauczania*, [w:] *Europa na co dzień – pakiet edukacyjny*, CODN, Warszawa, R-VI/s. 51.

³ J. Strzemieczny, *Jak organizować i prowadzić gimnazjalne projekty edukacyjne. Poradnik dla dyrektorów, szkolnych organizatorów i opiekunów projektów*, ORE, Warszawa 2010, s. 12.

⁴ J. Królikowski, E. Tołwińska- Królikowska, *Projekt jako metoda nauczania...*, dz. cyt., s. R-VI/51.

EDUKACJA GLOBALNA

to część kształcenia obywatelskiego i wychowania, która rozszerza ich zakres przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych. Jej głównym celem jest przygotowanie odbiorców do stawiania czoła wyzwaniom dotyczącym całej ludzkości. Podobny zakres znaczeniowy do zakresu definicji edukacji globalnej mają definicje terminów: edukacja rozwojowa, edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju, edukacja na rzecz globalnego obywatelstwa itp. stosowane przez różne podmioty.

Definicja edukacji globalnej wypracowana w 2011 r. przez międzysektorowy zespół złożony z przedstawicieli m.in. Grupy Zagranica, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, ośrodków doskonalenia nauczycieli i uczelni wyższych.

Kiedy dokonamy analizy przywołanej powyżej definicji, a przede wszystkim takich jej elementów jak:

- 1) kształtowanie świata bardziej sprawiedliwego i przyjaznego dla wszystkich jego mieszkańców,
- 2) wartości,
- 3) krytyczne myślenie,
- 4) współzależności globalne,
- 5) kontekst globalny⁵,

możemy stwierdzić, że mogą być one zrealizowane dzięki metodzie projektu. Ponadto, z tą metodą wiążą się też zasady edukacji globalnej, z którymi powinni się zapoznać zarówno nauczyciele, jak i uczniowie realizujący projekty z tego zakresu tematycznego.

ZASADY EDUKACJI GLOBALNEJ

- 1) Edukacja globalna kładzie nacisk na współzależności pomiędzy globalną Północą i globalnym Południem, nie ogranicza się do prezentacji problemów globalnych.
- 2) Edukacja globalna uczy krytycznego myślenia i formułowania własnych opinii na tematy globalne, nie promuje jednej ideologii, nie oferuje gotowych odpowiedzi.
- 3) Edukacja globalna pokazuje procesy globalne w ich wymiarze lokalnym, prezentując ich konsekwencje dla zwykłych ludzi, nie ogranicza się do abstrakcyjnych pojęć.
- 4) Edukacja globalna pokazuje znaczenie działań jednostek w reakcji na globalne wyzwania, nie utrwała poczucia bezradności.
- 5) Edukacja globalna tłumaczy potrzebę odpowiedzialnego zaangażowania w rozwiązywanie problemów globalnych, nie służy wyłącznie zbieraniu funduszy na cele charytatywne.
- 6) Edukacja globalna stosuje aktualny i obiektywny opis ludzi i zjawisk, nie utrwała istniejących stereotypów.
- 7) Edukacja globalna pokazuje przyczyny i konsekwencje zjawisk globalnych, nie ogranicza się do faktografii.
- 8) Edukacja globalna promuje zrozumienie i empatię, nie odwołuje się tylko do współczucia.
- 9) Edukacja globalna szanuje godność prezentowanych osób, nie sięga do drastycznych obrazów, nie szokuje przemocą.
- 10) Edukacja globalna oddaje głos ludziom, których sytuację prezentuje, nie opiera się na domysłach i wyobrażeniach.

DLACZEGO PROJEKT W EDUKACJI GLOBALNEJ?

Metoda projektu ćwiczy umiejętności z różnych dziedzin życia oraz przygotowuje do funkcjonowania w zmieniających się warunkach współczesnego świata, nie tylko w aspekcie lokalnym, ale także państwowym i ponadpaństwowym. Pozwala przygotować uczniów do wykorzystywania wiadomości teoretycznych w praktyce, co ma szczególne znaczenie w edukacji globalnej, ponieważ kształci kompetencje kluczowe i dzięki temu tworzy kapitał społeczny. Realizując projekt z dziedziny edukacji globalnej uczniowie:

- 1) poznają przyczyny i skutki globalnych współzależności, inne kultury, a przez to staną się bardziej tolerancyjni,
- 2) będą kształtować w sobie świadome postawy związane z funkcjonowaniem w nowoczesnych społeczeństwach,

a przede wszystkim wrażliwość na potrzeby innych i przez to odpowiedzialność za siebie i innych oraz za środowisko naturalne, w którym żyją,

- 3) uświadomią sobie fakt, że to od nich coś zależy i dzięki temu będą mogli np. w przyszłości zostać wolontariuszami, lokalnymi działaczami, propagatorami społeczeństwa obywatelskiego,
- 4) uczą się takich wartości jak solidarność, równość włączenia i współpracy,
- 5) poznają problemy konkretnych ludzi i grup społecznych, co da im świadomość na czym polega równowaga ekonomiczna, społeczna i ekologiczna oraz jak ważne jest przestrzeganie praw człowieka.

⁵ M. Wojtalik, A. Kucińska, *Edukacja globalna na lekcjach przedmiotowych*, Polska Akcja Humanitarna, Warszawa 2010.

6

Inne korzyści, jakie odniosą uczniowie realizując projekty z dziedziny edukacji globalnej:

- 1) rozwój osobisty, w tym kształcenie takich umiejętności jak planowanie, samodyscyplina, prezentacja wyników swojej pracy, autoewaluacja i refleksja nad skutkami swoich działań oraz działań innych,
- 2) rozwój osoby jako aktywnego członka grupy, czy też społeczności szkolnej lub społeczności lokalnej,

- 3) rozwój zainteresowań i dzięki temu zarówno rozwój poznawczy, jak i emocjonalny.

Ponadto, w pracy nad projektem z zakresu edukacji globalnej, ważne są wartości, postawy, umiejętności i wiedza, które stanowią jej cztery podstawowe filary i to o nich powinniśmy pamiętać pracując z uczniami.

Bardzo szeroki zakres edukacji globalnej możemy uporządkować według wartości, postaw, umiejętności i wiedzy, które powinnaś/powinieneś kształtować podczas swoich lekcji. [...]

WARTOŚCI:

- godność
- sprawiedliwość
- solidarność
- równość
- pokój
- wolność

POSTAWY:

- odpowiedzialność
- szacunek
- uczciwość
- otwartość
- osobiste zaangażowanie
- gotowość do uczenia się

UMIĘJŃNOŚCI:

- zdolność dostrzegania i rozumienia współzależności
- krytyczne myślenie
- praktyczne wykorzystanie wiedzy
- podejmowanie świadomych decyzji
- współpraca
- empatia

WIEDZA O GLOBALIZACJI I ISTOCIE WSPÓŁZALEŻNOŚCI GLOBALNYCH ORAZ W KONTEKŚCIE GLOBALNYM:

- o różnorodności świata
- o prawach człowieka
- o zrównoważonym rozwoju
- o konfliktach

Edukacja globalna na lekcjach przedmiotowych, Publikacja, która jest uzupełnieniem „Przewodnika dla nauczycieli” Polskiej Akcji Humanitarnej, Warszawa 2010, s. 4.

GLOBALNE WSPÓŁZALEŻNOŚCI

to wzajemne powiązania i przenikanie systemów kulturowych, środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, politycznych i technologicznych.

Materiały wypracowany w 2011 r. przez międzysektorowy zespół złożony z przedstawicieli m.in. Grupy Zagranica, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, ośrodków doskonalenia nauczycieli i uczelni wyższych.

PROJEKT EDUKACYJNY ZGODNY Z WYMAGANIAMI MINISTERSTWA EDUKACJI NARODOWEJ

O realizacji i organizacji projektu gimnazjalnego mówi **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 r.** zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. nr 156, poz. 1046), **które nakłada na gimnazja obowiązek zorganizowania projektu edukacyjnego dla uczniów realizujących nową podstawę programową kształcenia ogólnego.**⁶

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 r. § 21a.
2. Projekt edukacyjny jest zespołowym, planowym działaniem uczniów, mającym na celu rozwiązanie konkretnego problemu, z zastosowaniem różnorodnych metod.

Dlatego, aby spełnić warunki określone w Rozporządzeniu z dnia 20 sierpnia 2010 r., edukacyjny projekt gimnazjalny musi:

- zostać zrealizowany przez zespół (grupę) uczniów,
- być przeprowadzony na podstawie przygotowanego wcześniej planu,
- mieć na celu rozwiązanie określonego, konkretnego problemu.⁷

⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. nr 4, poz. 17).

⁷ J. Strzemieczny, *Jak organizować i prowadzić gimnazjalne projekty edukacyjne...*, dz. cyt., s. 12.

Wymienione powyżej założenia, dotyczące projektu gimnazjalnego powinny być również stosowane na innych etapach edukacji np. w szkole ponadgimnazjalnej, szczególnie, że w przypadku wielu przedmiotów taki wymóg istnieje. Zgodnie z podstawą programową wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z 2008 r., nauczyciel wiedzy o społeczeństwie jest zobligowany do tego, aby na III etapie edukacji, czyli w gimnazjum, co najmniej 20% treści nauczania zrealizować w formie uczniowskiego projektu edukacyjnego, a na IV etapie (szkoła ponadgimnazjalna) co najmniej 10%.⁸ Ponadto, cele kształcenia ogólnego na III i IV etapie edukacyjnym, czyli w gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej również odwołują się do metody projektu.

Spotkanie podsumowujące dla Szkół Humanitarnych, Warszawa, fot.: Anna Paluszek/PAH

„CELEM KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO NA III I IV ETAPIE EDUKACYJNYM JEST:

- 1) przyswojenie przez uczniów określonego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyk;
- 2) zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;
- 3) kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.

Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego na III i IV etapie edukacyjnym należą:

- 1) czytanie – umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów, w tym tekstów kultury, prowadząca do osiągnięcia własnych celów, rozwoju osobowego oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa;
- 2) myślenie matematyczne – umiejętność wykorzystania narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz formułowania sądów opartych na rozumowaniu matematycznym;
- 3) myślenie naukowe – umiejętność wykorzystania wiedzy o charakterze naukowym do identyfikowania i rozwiązywania problemów, a także formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa;
- 4) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w językach obcych, zarówno w mowie, jak i w piśmie;
- 5) umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi;
- 6) umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji;
- 7) umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się;
- 8) umiejętność pracy zespołowej.”

Załącznik nr 4 Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego do Rozporządzenia Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r., nr 4, poz. 17).

Warto zauważyć, że w realizacji projektów gimnazjalnych szkoły i nauczyciele mogą skorzystać z pomocy instytucji zewnętrznych⁹, do których należą m.in. organizacje pozarządowe i w ten sposób nawiązać z nimi szerszą współpracę.

⁸ Podstawa programowa z komentarzami. Edukacja historyczna i obywatelska w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum. Warszawa 2009, s. 125.

⁹ J. Strzemieczny, *Jak organizować i prowadzić gimnazjalne projekty edukacyjne...*, dz. cyt., s. 29.

II. PROJEKT Z EDUKACJI GLOBALNEJ KROK PO KROKU

Projekt edukacyjny obejmuje cztery podstawowe etapy i są to:

PRZYGOTOWANIE

→ wybór tematu projektu oraz określenie problemu,

PLANOWANIE

→ określenie celów projektu i zaplanowanie poszczególnych jego etapów,

DZIAŁANIE

→ realizacja zaplanowanych działań,

PREZENTACJA I OCENA

→ publiczne przedstawienie rezultatów projektu i ocena realizacji założonych celów i wykonanych działań.¹⁰

KROK 1

PRZYGOTOWANIE

→ wybór tematu projektu oraz określenie problemu

W pierwszym kroku pracy nad projektem musimy określić temat i problem. Jak to zrobić?

Jest wiele sposobów na wybór tematu oraz problemu z zakresu edukacji globalnej. Na początek można sięgnąć do **podstawy programowej**. Nauczyciel, rozpoczynając pracę na projektem i poszukując tematów, propozycji zakresów tematycznych, dla swoich uczniów powinien szukać inspiracji w podstawie programowej przedmiotu, którego uczy. Poniżej kilka przykładów z poszczególnych przedmiotów.

PRZYKŁADY DZIAŁAŃ PROJEKTOWYCH, KTÓRE MOGĄ BYĆ REALIZOWANE W OPARCIU O PODSTAWĘ PROGRAMOWĄ

III poziom edukacji (gimnazjum)

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE np. pkt 23. Problemy współczesnego świata.

- UCZEŃ: 1)** porównuje sytuację w państwach globalnego Południa i globalnej Północy i wyjaśnia na przykładach, na czym polega ich współzależność;
- 2)** uzasadnia potrzebę pomocy humanitarnej i angażuje się (w miarę swoich możliwości) w działania instytucji (także pozarządowych), które ją prowadzą;
- 3)** wyjaśnia, odwołując się do przykładów, na czym polega globalizacja w sferze kultury, gospodarki i polityki; ocenia jej skutki;
- 4)** rozważa, jak jego zachowania mogą wpływać na życie innych ludzi na świecie (np. oszczędzanie wody i energii, przemyślane zakupy);
- 5)** ocenia sytuację imigrantów i uchodźców we współczesnym świecie; [...].¹¹

HISTORIA np. pkt 36. Europa i świat na przełomie XIX i XX w.

- UCZEŃ: 1)** przedstawia skutki przewrotu technicznego i postępu cywilizacyjnego, w tym dla środowiska naturalnego;
- 2)** charakteryzuje przyczyny i następstwa procesu demokratyzacji życia politycznego,¹²

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 r. § 21a. 4. Projekt edukacyjny jest realizowany przez zespół uczniów pod opieką nauczyciela i obejmuje następujące działania:

- 1) wybranie tematu projektu edukacyjnego;
- 2) określenie celów projektu edukacyjnego i zaplanowanie etapów jego realizacji;
- 3) wykonanie zaplanowanych działań;
- 4) publiczne przedstawienie rezultatów projektu edukacyjnego.

Szkolenie dla Szkół Humanitarnych, Konstancin-Jeziorna, fot.: Anna Okińczyc

¹⁰ Etapy projektu przyjęto na podstawie publikacji: A. Mikina, B. Zając, *Metoda Projektów. Poradnik dla nauczycieli i dyrektorów gimnazjum*, ORE, Warszawa 2010 oraz J. Strzemieczny, *Jak organizować i prowadzić gimnazjalne projekty edukacyjne. Poradnik dla dyrektorów, szkolnych organizatorów i opiekunów projektów*, ORE, Warszawa 2010

¹¹ *Podstawa programowa z komentarzami. Edukacja historyczna i obywatelska...*, dz. cyt. s. 90- 91.

¹² Tamże, s. 29.

BIOLOGIA np. X. Globalne i lokalne problemy środowiska.

- uczeń: **1)** przedstawia przyczyny i analizuje skutki globalnego ocieplenia klimatu; [...] **3)** proponuje działania ograniczające zużycie wody i energii elektrycznej oraz wytwarzanie odpadów w gospodarstwach domowych,¹³

GEOGRAFIA np. 10. Wybrane regiony świata. Relacje: człowiek – przyroda – gospodarka.

- uczeń: **6)** opisuje kontrasty społeczne i gospodarcze w Indiach; wyjaśnia przyczyny gwałtownego rozwoju nowoczesnych technologii; [...] **9)** wykazuje, na przykładzie strefy Sahelu, związek pomiędzy formami gospodarowania człowieka a zasobami wodnymi; uzasadnia potrzebę racjonalnego gospodarowania w środowisku charakteryzującym się poważnymi niedoborami słodkiej wody; **10)** określa związki pomiędzy problemami wyżywienia, występowaniem chorób (np. AIDS) a poziomem życia w krajach Afryki na południe od Sahary.¹⁴

W materiale ćwiczeniowym nr 1 „Pomysły na projekty z zakresu edukacji globalnej z wykorzystaniem podstawy programowej z wos-u” zamieszczonym na stronie 20 przedstawiono propozycję zadań do wykorzystania podczas pracy nad projektem. Ćwiczenie można zastosować

zarówno na poziomie koncepcyjnym, kiedy temat projektu i problem proponuje nauczyciel, jak i na poziomie pracy z uczniami, kiedy nauczyciel i uczniowie wspólnie pracują nad założeniami do przyszłego projektu.

JAK ZNALEŹĆ TEMATY GLOBALNE W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ?

Sposób 1 Znajdź ewidentne powiązania

Sposób 2 Poszerz dotychczasową perspektywę

Sposób 3 Uwzględnij Południe, mówiąc o sprawach światowych [...] Pamiętaj, że mieszkańcy krajów Południa (Afryki, Ameryki Łacińskiej i Azji) stanowią większość świata, szerzej omawiaj tematy dla nich ważne.

Sposób 4 Zilustruj temat przykładami z Południa [...] Dotyczy to przede wszystkim przedmiotów matematycznych i technicznych oraz edukacji artystycznej, wychowania fizycznego i w dużej mierze języków obcych”

Edukacja globalna na lekcjach przedmiotowych, Publikacja będąca uzupełnieniem „Przewodnika dla nauczycieli” wydanej przez Polską Akcję Humanitarną w 2009 r., s. 6- 9.

W przypadku edukacji globalnej określając zakres tematyczny projektów można również sięgnąć do dokumentów międzynarodowych, czy też postulatów organizacji międzynarodowych dotyczących np. tematyki ubóstwa, głodu, czy wykluczenia. **Materiał ćwiczeniowy nr 2 „Pomysły na projekty edukacyjne z zakresu edukacji globalnej z wykorzystaniem Milenijnych Celów Rozwoju ONZ”¹⁵** zamieszczony na stronie 22 to kolejna propozycja do pracy nad przygotowaniem projektu.

Problem 1. Trudna sytuacja, z której należy znaleźć jakieś wyjście, 2. Poważna sprawa, która wymaga przemyślenia i rozstrzygnięcia. Internetowy słownik języka polskiego zamieszczony na stronie <http://sjp.pwn.pl/> szukaj/problem z dnia 10.08.11 r.

Jeśli realizujemy projekty z zakresu edukacji globalnej to celem uczniów (o czym będzie mowa w kroku nr 2) jest poznanie, a także hipotetyczne rozwiązanie konkretnego

problemu. Nie chodzi o znalezienie lekarstwa na każde zło współczesnego świata, ale o uświadomienie uczniom globalnych współzależności i w związku z tym refleksję nad naszym zachowaniem. Zadaniem nauczyciela jest przedstawienie sytuacji problemowych, a nawet zaprezentowanie przykładów projektów realizowanych przez uczniów innych szkół, które mogą stać się inspiracją do aktywności wychowanków. Uczniowie mogą samodzielnie wybrać problem, który chcieliby rozwiązać oraz (o czym mowa będzie podczas kolejnego kroku) wskazać działania, jakie chcieliby zrealizować np. na rzecz podniesienia świadomości swoich kolegów i koleżanek w zakresie współzależności między Północą i Południem, znaczenia pomocy humanitarnej, ocenie skutków globalizacji w sferze kultury, gospodarki, czy polityki, sprawiedliwego handlu, oszczędzania wody, czy energii. Warto również, przystępując do pracy metodą projektu, przekazać uczniom informacje o tym, na czym polega projekt edukacyjny, jakie są w nim zadania uczniów, a jakie nauczyciela. Dlatego należy już na wstępie podkreślić, że uczniowie będą pracować samodzielnie.

¹³ Podstawa programowa z komentarzami. Edukacja przyrodnicza. w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum. Warszawa 2009, s. 81.

¹⁴ Tamże, s. 164.

¹⁵ <http://www.unic.un.org.pl/cele.php> z dnia 12.07.11 r.

PRZYKŁADY TEMATÓW I PROBLEMÓW PROJEKTÓW Z ZAKRESU EDUKACJI GLOBALNEJ

TEMAT	PROBLEM
„Polska firma w świecie globalnych współzależności”	Czy polska firma może mieć wpływ na zmianę warunków pracy dzieci w Indiach/Chinach?
„Chcę się uczyć”	Czy wszędzie na świecie jest równy dostęp do edukacji? Jak wygląda lekcja wychowania fizycznego w krajach Południa?
„Prawa człowieka w Nigerii/Birmie/Chinach”	Dlaczego w Nigerii/Birmie/Chinach są łamane prawa człowieka? Jakie prawa ma obywatel Birmy/Nigerii/Chin?
„Woda złoto XXI wieku”	Po co oszczędzać wodę?
„Mam wpływ na świat”	Kim jest świadomy konsument? Jak się zachowuje świadomy konsument podczas zakupów?
„Sprawiedliwy handel”	Co wiesz o producentach kawy/bananów/dywanów?
„Kto szyje nasze ubrania?”	Dlaczego odzież, którą kupujemy w Polsce szyją w większości ludzie pracujący w fabrykach zlokalizowanych na globalnym Południu? Czy taki stan rzeczy ma wpływ na ich życie?

Przedstawione powyżej przykłady nie są wzorcowymi tematami, ani problemami, ale stanowią przede wszystkim źródło inspiracji dla osób zainteresowanych realizacją projektów z zakresu globalnych współzależności.

Podsumowanie kroku 1

1. Szukając pomysłów na projekt, sięgnij do:
 - podstawy programowej danego przedmiotu,
 - dokumentów międzynarodowych mówiących o globalnych współzależnościach,
 - przykładów już zrealizowanych projektów przez szkoły,
 - materiałów edukacyjnych PAH, które pokazują globalne współzależności.

2. Odwołaj się do zainteresowań uczniów, ponieważ może to być prosty sposób na udany projekt edukacyjny.
 3. Formułując problem pamiętaj, że powinien być ujęty w sposób zrozumiały dla uczniów i przedyskutowany z nimi.
- Zwróć uwagę na to, że jako problemy najlepiej sprawdzają się pytania.

KROK 2 PLANOWANIE

- określenie celów projektu i zaplanowanie poszczególnych jego etapów

W drugim kroku pracy nad projektem musimy określić **cel**, poszczególne **działania** z nim związane, powołać **zespoły uczniowskie** do ich realizacji i przygotować **harmonogram** pracy nad projektem. Jak to zrobić?

Ważne pytania podczas pracy nad projektem w drugim kroku to:

- 1) Po co realizuję projekt edukacyjny?
- 2) W jakim celu uczniowie przez najbliższy czas będą zbierać materiały i następnie publicznie je prezentować?
- 3) Czemu lub komu ma służyć to, co robimy?

Nie wystarczy odpowiedź, że taki jest wymóg ministerstwa odpowiedzialnego za sprawy edukacji w naszym kraju lub słowo „musimy”. Jeżeli chcemy zmotywować uczniów do działania, ukształtować ich nawyki związane z podejmo-

Spotkanie podsumowujące dla Szkół Humanitarnych, Bydgoszcz, fot.: Żaneta Kopczyńska

waniem współpracy, to ważnym zadaniem opiekuna grupy uczniowskiej realizującej projekt edukacyjny jest określenie celu projektu, nie tylko na poziomie celu edukacyjnego formułowanego przez nauczyciela i związanego np. z pod-

stawą programową, ale przede wszystkim określenie celu w języku ucznia, aby dzięki temu zachęcić go do działania. Stąd też, w przypadku realizacji każdego projektu edukacyjnego, należy ustalić cel/cele projektu i określić czego uczniowie dowiedzą się podczas realizacji działań projektowych oraz jakie umiejętności zdobędą, a kiedy już je zdobędą, to które z nich rozwiną. Tak samo jest, kiedy określamy cele projektu z zakresu edukacji globalnej.

Określając cele projektu warto odpowiedzieć na trzy pytania:

1) Jaką wiedzę zdobędą uczniowie pracując w projekcie?

Uczniowie w wyniku realizacji projektu zdobędą wiedzę lub informacje na temat np. skutków globalizacji, globalnych zależności Północ-Południe, problemu głodu na świecie.

2) Jakie umiejętności nabędą lub rozwiną podczas działań projektowych?

Uczniowie w wyniku realizacji projektu zdobędą nowe umiejętności np. będą umieli wyszukiwać informacje w różnych źródłach, zaplanować i przeprowadzić akcję informacyjną na temat oszczędzania wody.

3) W jaki sposób zmienią się postawy uczniów?

Uczniowie w wyniku realizacji projektu zmienią nastawienie wobec oszczędzania energii elektrycznej i nie będą pozostawiać zbędnie włączonych urządzeń elektrycznych w domu czy w szkole.

Do zdefiniowania celów projektu i planowania działań z zakresu edukacji globalnej można również wykorzystać przywołane już materiały ćwiczeniowe nr 1 i 2 zamieszczone na stronach 20-22. Warto jednak pamiętać, że formułując cele projektu należy również angażować w tę działalność uczniów, ponieważ jest to kolejny sposób na podniesienie ich motywacji i naukę odpowiedzialności za to, co robią i czego się podejmują. Dodatkowo, należy sformułować cele w języku efektów, a nie tylko w języku procesu działania, ponieważ jest to kolejny sposób na zaangażowanie uczniów w pracę nad projektem. Język efektów to przede wszystkim konkrety, które później będziemy mogli „zmierzyć” w ostatniej fazie projektu, czyli podczas ewaluacji. Jasne, konkretne cele z pewnością ułatwią nam przygotowanie narzędzi do oceny, samooceny, czy oceny koleżeńskiej. W tym zakresie warto zapoznać się z publikacjami dotyczącymi oceniania kształtującego¹⁶ i zagadnieniami związanymi z formułowaniem celów.

PROPOZYCJE CELÓW PROJEKTU

CELE NAUCZYCIELA

Uczniowie korzystając z różnych źródeł:

- 1) opiszą warunki pracy dzieci zatrudnionych w Indiach/Chinach,
- 2) wskażą przyczyny łamania praw człowieka w Nigerii/Birmie/Chinach,
- 3) opiszą co robi świadomy konsument przychodząc do sklepu,
- 4) podadzą przyczyny lokalizacji fabryk odzieży w krajach Południa i zilustrują je danymi statystycznymi.

Uczniowie w formie wirtualnej prezentacji/wystawy/raportu przygotowują:

- 1) mapę produktów z Indii i Chin, które zostały wyprodukowane przez dzieci z naruszeniem ich praw,
- 2) informację dla swoich rówieśników na czym polega sprawiedliwy handel,
- 3) kodeks etyczny firmy szyjącej ubrania w Chinach,
- 4) wystawę połączoną z happeningiem na temat „Kto szyje nasze ubrania?”

CELE W JĘZYKU UCZNIWA

Podczas pracy nad projektem:

- 1) dowiesz się, w jakich warunkach pracują dzieci w Indiach i Chinach oraz przygotujesz mapę produktów (z tych państw), które zostały wyprodukowane przez dzieci z naruszeniem ich praw,
- 2) nauczysz się, jak w sklepie odróżniać produkty, których wytwórcy otrzymali sprawiedliwe wynagrodzenie za swoją pracę,
- 3) poznasz przyczyny, z powodu których większość kupowanej w Polsce odzieży jest produkowana w Chinach i przygotujesz wystawę oraz zorganizujesz happening na temat „Kto szyje nasze ubrania?”

Zaprezentowane powyżej cele nie są wzorcowe, ale mają za zadanie zainspirować nauczycieli i osoby pracujące metodą projektów do kreatywności.

¹⁶ D. Sterna, *Ocenianie kształtujące w praktyce*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Wydawnictwo Civitas, Warszawa 2006.

Pracując z uczniami w tym etapie projektu, można również wykorzystać ćwiczenie z materiału nr 3 „Pomysł na działanie projektowe” zamieszczone na stronie 24. Nauczyciel dzieli uczniów na pary, a następnie prosi każdą o sporządzenie plakatu wg wzoru z ćwiczenia, czyli:

- 1) *Jak jest?* – opis sytuacji problemowej z zakresu edukacji globalnej,
- 2) *Jak być powinno?* – opis sytuacji, kiedy problem zostanie już rozwiązany,
- 3) *Działania*, które można podjąć aby uświadomić koleżankom i kolegom, rodzicom, a także innym osobom, wagę problemu. Ponadto, w tym miejscu mogą też być zamieszczone sposoby rozwiązania problemu.

Pracując z zaproponowanym materiałem nr 3, warto wyjaśnić uczniom ewentualne wątpliwości związane z przygotowaniem plakatu oraz wyznaczyć czas pracy. W podsumowaniu ćwiczenia poszczególne pary prezentują przygotowane przez siebie plakaty, a uczniowie wybierają najciekawsze ich zdaniem działania i pomysły na projekty. Podczas pracy z tym ćwiczeniem można również wykorzystać jedno ze zdjęć z materiałów „Rzeczywistość krajów Południa”¹⁷ z zestawu „Dzieci chcą się uczyć” lub „Afganistan od A do Z” i w ten sposób zilustrować globalne współzależności. Na zakończenie uczniowie mogą odpowiedzieć na pytania:

- 1) Jakie działania będą podejmowane w wybranym przez nich projekcie?
 - 2) Jaki będzie efekt końcowy tego projektu?
- Odpowiedzi warto zwizualizować, np. spisać na tablicy lub flipcharcie, a następnie na ich podstawie wypełnić kartę projektu lub kartę zadania. Wzory kart zostały zamieszczone na stronie 27.

PRZYKŁAD – POMYSŁ NA PROJEKT

PROPOZYCJE DO MATERIAŁU ĆWICZENIOWEGO NR 3 ZE STRONY 24.

„Jak jest?” – Uczniowie otrzymują zdjęcie z materiałów „Dzieci chcą się uczyć” zatytułowane „Dziewczynka w drodze do szkoły” z prośbą o zapoznanie się z jego treścią. Następnie odpowiadają na pytanie: „Jak być powinno?” Po zakończeniu odpowiedzi na to pytanie zastanawiają się, jakie działania mogą zrealizować aby podnieść świadomość swoich koleżanek i kolegów w szkole, rodziców na temat dostępu do edukacji i wypełniają strzałki pod napisem „Działania”. Przykładowe działania: *zebrać informacje na temat dostępu do edukacji w krajach Południa, zorganizować wystawę, przygotować lekcję dla uczniów pierwszej klasy szkoły podstawowej.*

Pracując na etapie planowania z kartą projektu należy zwrócić szczególną uwagę na zasoby potrzebne do realizacji poszczególnych działań i np. dokonać analizy zarówno zasobów szkoły, jak i zasobów biblioteki, czy lokalnego muzeum, ale także należy pamiętać o narzędziach komunikacji nauczyciela z uczniami, czyli zaproponować formę konsultacji i ułożyć ich terminarz. Szerzej na temat konsultacji będzie można przeczytać w trzecim kroku.

Pracując z zaproponowanym materiałem ćwiczeniowym, a także podczas pracy z grupą realizującą projekt, warto każde spotkanie kończyć pytaniami związanymi z ewaluacją, np. *Co było łatwe? Co sprawiło trudność? Dlaczego było łatwo? Dlaczego było trudno? Czego nowego nauczyli się uczniowie pracując nad projektem? W jaki sposób można zorganizować następane spotkanie? Co na pewno będzie sukcesem naszego projektu? Co w naszym projekcie warto zmienić?*

Można również zastosować metodę zdań podsumowujących¹⁸, czyli na zakończenie spotkania poprosić uczniów o dokończenie zdań:

- 1) Dziś nauczyłem się/nauczyłam się...
- 2) Po dzisiejszych zajęciach wiem, że ...
- 3) Zaskoczyło mnie, że ...
- 4) Uświadomiłem/uświadomiłam sobie, że ...
- 5) Cel, który postawiliśmy sobie na początku zajęć uważam za...
- 6) Nasze dzisiejsze spotkanie mogę podsumować jako ...

Podane powyżej przykłady ewaluacji to tylko dwie wybrane formy, warto jednak podkreślić, że ewaluacja powinna być dokonywana nie tylko na ostatnim etapie pracy nad projektem, ale na bieżąco podczas spotkań osób realizujących działania projektowe. Należy również uczyć ewaluacji uczniów, tak aby sami stosowali metody i techniki ewaluacyjne podczas pracy zespołowej i dzięki temu nabywali umiejętności związane z refleksją nad własnym działaniem. Ewaluacja i „wsłuchanie się” w jej wyniki to kolejny sposób na udany projekt i nowe doświadczenie na przyszłość dla ucznia i nauczyciela.

W pracy metodą projektu warto zwrócić uczniom szczególną uwagę na rolę planowania w pracy grupy, a przez to na rolę planowania w projekcie. Można to zrobić na przykładzie wykresu Gantta, który jest jednym z rodzajów techniki harmonogramów i należy do najstarszych technik planowania oraz kontroli realizacji czynności w czasie. Planowanie dokonuje się na dwuwymiarowym wykresie, na którym oś pozioma przedstawia skalę czasu, a oś pionowa zaplanowane czynności. W przypadku uczniów okresy pracy nad projektem mogą być wyrażone w dniach, tygodniach, a także w miesiącach.

¹⁷ *Rzeczywistość krajów Południa*, Szkoła Globalna, Polska Akcja Humanitarna 2009.

¹⁸ D. Sterna, *Ocenianie kształtujące w praktyce*,... dz. cyt. s. 35.

PRZYKŁADOWY WYKRES GANTTA

CZYNNOŚCI	TYDZIEŃ*							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Analiza podstawy programowej i zapoznanie się z materiałami PAH na temat edukacji globalnej	■							
Spotkanie organizacyjne z uczniami – informacja na temat projektu dotyczącego edukacji globalnej	■							
Określenie tematu i problemu projektu		■						
Określenie celu projektu i poszczególnych działań		■						
Podział uczniów na zespoły		■						
Przyporządkowanie poszczególnych działań zespołom		■						
Przygotowanie szczegółowego harmonogramu pracy nad projektem		■						
Praca zespołów nad poszczególnymi zadaniami		■	👁	👁	👁	👁		
Lokalna prezentacja projektu							■	
Spotkanie ewaluacyjne i podsumowujące pracę w projekcie								■

* Podział może zostać dokonany na mniejsze odcinki, np. tygodnie mogą być podzielone na dni.

👁 Konsultacje, spotkania z nauczycielem opiekunem projektu uczniowskiego podczas pracy poszczególnych zespołów. Zaprezentowane powyżej czynności są tylko przykładowe i nie stanowią wzorca.

W wykresie Gantta poszczególne czynności zespołów są przedstawione w postaci odcinków o długości proporcjonalnej do czasu ich trwania, a sporządzanie harmonogramu polega na zaznaczeniu na wykresie realizacji poszczególnych czynności właśnie za pomocą odcinków. Technika ta może być zastosowana zarówno na etapie planowania projektu, jak i działania, kiedy nauczyciel podczas konsultacji sprawdza, na jakim etapie znajduje się realizacja poszczególnych działań przyporządkowanych zespołom.¹⁹

Zgodnie z przyjętymi zasadami prowadzenia projektu gimnazjalnego, zarówno skład zespołu uczniowskiego, temat projektu, jak i problem, który projekt ma rozwiązać, po skonsultowaniu i zaakceptowaniu przez nauczyciela, zostają wpisane do karty projektu. Podpisy uczniów i nauczyciela na karcie projektu sprawiają, że jest to rodzaj kontraktu, w którym uczniowie podejmują się przeprowadzenia projektu, a nauczyciel opieki merytorycznej i doradztwa.²⁰

W drugim kroku działań projektowych poszczególne zespoły uczniów lub zespół uczniów planują swoje działania zgodnie z problemem, jaki wcześniej określili (w pierwszym kroku) oraz pamiętają o wyznaczonych celach. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na sposób tworzenia zespołów realizujących projekt. W przypadku gimnazjalnych projektów edukacyjnych rekomendowane jest tworzenie przez nauczyciela zespołów osób z różnymi umiejętnościami i stylami pracy. Natomiast, w kwestii liczebności zespołu (jego wielkości), należy podkreślić, że im większy będzie zespół, tym trudniej będzie wszystkim członkom grupy aktywnie uczestniczyć w jego pracach. Dobrze jest tworzyć zespoły od 2 do 6 osób. Kiedy zakres tematyczny realizowanego projektu jest szeroki, można powołać więcej 3–4-osobowych zespołów, każdemu z nich przyporządkowując konkretne zadania.²¹ Podczas takiego właśnie podziału pracy ważne jest zaangażowanie uczniów w planowanie działań, ale także ich formę oraz terminy realizacji poszczególnych prac. Dodatkowo, już na tym etapie prac projektowych trzeba pamiętać jaką formę przyjmie prezentacja końcowa, tak aby i do jej realizacji powołać odpowiedni zespół osób. W ten sposób powstaje harmonogram projektu.

¹⁹ http://pl.wikipedia.org/wiki/Diagram_Gantta z dnia 01.08.11 r.

²⁰ J. Strzemieczny, *Jak organizować i prowadzić gimnazjalne projekty edukacyjne...*, dz. cyt., s. 40.

²¹ Tamże, s. 37.

PRZYKŁAD PROJEKTU
Z WYKORZYSTANIEM
MATERIAŁÓW PAH
„RZECZYWISTOŚĆ
KRAJÓW POŁUDNIA”,
ZDJĘCIE „WODA
PRAWEM KAŻDEGO
CZŁOWIEKA”

Do materiału została przygotowana karta projektu, która znajduje się na stronach 25-26

TEMAT PROJEKTU „WODA PRAWEM KAŻDEGO CZŁOWIEKA”

PROBLEM: Dlaczego nie wszyscy ludzie na świecie mają dostęp do czystej i bezpiecznej wody? Czy taki stan rzeczy ma wpływ na ich życie?

Powiązanie z podstawą programową: .

Geografia, IV etap edukacyjny pkt 3.2.3. Relacja człowiek – środowisko przyrodnicze a zrównoważony rozwój. Uczeń charakteryzuje obszary niedoboru i nadmiaru wody na świecie i określa przyczyny tego zróżnicowania (w tym zanieczyszczenia wód); przedstawia projekty rozwiązań stosowanych w sytuacjach braku lub niedoborów wody w różnych strefach klimatycznych.

Cele:

NAUCZYCIELA: 1) Uczniowie korzystając z różnych źródeł podadzą przyczyny braku dostępu do wody na świecie i zilustrują je danymi statystycznymi.
2) Uczniowie w formie wirtualnej prezentacji/wystawy/raportu przygotują wystawę połączoną z happeningiem na temat „Woda prawem każdego człowieka”

W JĘZYKU ZROZUMIAŁYM DLA UCZNIWA

Poznasz przyczyny, z powodu których nie wszyscy ludzie na świecie mają dostęp do wody pitnej i przygotujesz wystawę oraz zorganizujesz happening „Woda prawem każdego człowieka”

Działania zespołów

ZESPÓŁ 1 – 2 osobowy

Zebranie informacji na temat dostępu do wody w różnych rejonach świata – analiza prasy, książek, Internetu, rozmowy ze specjalistami oraz opracowanie zebranych materiałów w formie wykresów, prezentacji PP.

ZESPÓŁ 2 – 2 osobowy

Zebranie informacji na temat przyczyn braku dostępu do wody – analiza prasy, książek, Internetu, rozmowy ze specjalistami oraz opracowanie zebranych materiałów w formie zdjęć, wykresów i notatek.

ZESPÓŁ 3 – 2 osobowy

Przygotowanie wystawy na zakończenie projektu na temat różnic w dostępie do wody w różnych częściach świata z otrzymanych od poszczególnych zespołów (1,2) materiałów.

ZESPÓŁ 4 – 4 osobowy

Przygotowanie scenariusza i organizacja happeningu podczas podsumowania, w tym rozdzielenie ról dla poszczególnych osób pracujących w projekcie oraz zaproszenie gości.

ZESPÓŁ 5 – 3 osobowy

Dokumentowanie w formie bloga działań w projekcie a także wystrój sali, w której odbędzie się podsumowanie projektu.

Podsumowanie kroku 2

- Określając cele projektu, pamiętaj o tym, by sformułować je również w sposób zrozumiały dla ucznia.
- Zaplanuj razem z uczniami działania, a następnie przygotuj harmonogram, czyli terminarz działań.
- Uzupełnij z uczniami kartę projektu i pamiętaj, że jest to zarówno umowa, jak i forma dokumentacji działań projektowych.

- Włącz uczniów do współpracy przy określaniu celów projektu, planowaniu działań i tworzeniu harmonogramu, to na pewno podniesie ich motywację i sprawi, że będą bardziej odpowiedzialni za przydzielone im zadania.

KROK 3

DZIAŁANIE

→ realizacja zaplanowanych działań

W trzecim kroku nauczyciele monitorują pracę uczniów podczas konsultacji i motywują ich do działania, szczególnie wtedy, kiedy tracą zapał i napotykają trudności.

Czas realizacji każdego projektu jest uzależniony od celów, a także charakteru działań i przewidzianej formy publicznej prezentacji. Należy pamiętać, że projekty realizowane dłużej niż przez dwa miesiące są dla uczniów trudniejsze, bo uczniowie po jakimś czasie tracą zapał i zaangażowanie. Dlatego, na początek warto zorganizować z uczniami krótsze projekty, a zdobyte doświadczenie wykorzystać w kolejnych działaniach – intensywne prace uczniów nad projektem najczęściej trwa około 4–6 tygodni.²²

Podczas wykonywania zadań, czyli w trzecim kroku działań projektowych, poszczególne zespoły samodzielnie wykonują przydzielone im czynności, pracując w małych podgrupach zadaniowych, parach lub też indywidualnie, a swoje działania opisują w karcie zadania/działania. Nie należy jednak zapominać, że uczniowie powinni spotykać się w całym zespole projektowym po to, by na bieżąco analizować to, co robią, śledzić swoje postępy i rozwiązywać napotkane trudności. Stąd tak ważna rola konsultacji, podczas których nauczyciel będzie mógł na bieżąco pomagać swoim podopiecznym w rozwiązywaniu problemów. W czasie konsultacji opiekun/nauczyciel może zadbać o to, by przyjęty harmonogram działań był realizowany. Dlatego, podczas tego typu spotkań nauczyciel może nie tylko analizować pracę uczniów, ale także uczyć ich samodzielnej pracy, wyjaśniać kluczowe zagadnienia lub pokazywać narzędzia, które uczniowie będą mogli zastosować do pracy. Każde spotkanie to zainteresowanie się działaniami osób realizujących projekt, a takie zainteresowanie wzmacnia motywację do pracy.²³ Warto pamiętać, że **większa częstotliwość konsultacji może zadecydować o sukcesie projektu, o co należy zadbać już na etapie planowania** (drugi krok), ustalając terminy konsultacji z zespołami uczniowskimi.

Projekt edukacyjny jest samodzielną aktywnością ucznia, czy grupy uczniów i nauczyciel powinien przede wszystkim przestrzegać tej zasady. Jego zaangażowanie w tej fazie projektu to przede wszystkim monitorowanie pracy podopiecznych, utrzymywanie z nimi stałego kontaktu podczas zespołowych lub indywidualnych konsultacji, które również mogą być prowadzone z wykorzystaniem narzę-

Spotkanie podsumowujące dla Szkół Humanitarnych, Kraków, fot.: Katarzyna Mertuszka/PAH

dzi internetowych. Nauczyciel nie może wykonywać pracy projektowej za uczniów, ponieważ wyręczanie nie nauczy wychowanków samodzielności i odpowiedzialności i jest sprzeczne z ideą projektu.

Nauczyciel, na podstawie informacji zamieszczonych w dokumentacji projektowej ucznia, czyli karcie projektu lub karcie zadania oraz rozmów z uczniami, powinien dawać informację zwrotną o pracy uczniów i stosować inne elementy oceniania kształtującego. To właśnie informacja zwrotna ma pomóc uczniom w realizacji projektu i uczeniu się współpracy. Dlatego zgodnie z zasadami oceniania kształtującego powinna ona zawierać:

- 1) **wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów** pracy ucznia i zespołu uczniów,
- 2) **wskazanie tego, co wymaga poprawy** lub **odnotowanie dodatkowej pracy**, jaką powinni wykonać poszczególni uczniowie lub zespół,
- 3) **pokazanie jak należy poprawić pracę**, czyli nie tylko wskazówka co wymaga poprawy, ale również sposób dokonania poprawy, czy wykonania zadania,
- 4) **wskazówka, w jakim kierunku uczeń i uczniowie powinni iść dalej**.²⁴

²² J. Strzemieczny, *Jak organizować i prowadzić gimnazjalne projekty edukacyjne...*, dz. cyt., s. 49.

²³ Tamże.

²⁴ D. Sterna, *Ocenianie kształtujące w praktyce...* dz. cyt. s. 96.

Konsultacje to również czas na dyskusję na temat prezentacji, bo mimo, że na etapie planowania uczniowie zdecydowali już jaką formę ma przyjąć podsumowanie, to w trakcie realizacji projektu może okazać się, że pewne założenia są niemożliwe do przeprowadzenia. Wtedy warto, a nawet należy dokonać zmian. Przecież projekt to wspólne uczenie się i wspólne zdobywanie doświadczenia.

Na etapie działania, oprócz realizacji zadań, uczniowie na bieżąco prowadzą dokumentację projektu, czyli:

- 1) wypełniają kartę projektu, karty działań lub zadań,
- 2) robią, zbierają i porządkują zdjęcia, filmy, rysunki,
- 3) sporządzają notatki z przeczytanych publikacji, spotkań z ekspertami, a nawet z konsultacji z nauczycielem,
- 4) zbierają przedmioty i materiały dotyczące tematu projektu, a także materiały związane z ewaluacją jakiej dokonali podczas spotkań z nauczycielem, czy też samodzielnie.

Na pewno, bardzo dobrą formą dokumentowania działań projektowych będzie prowadzony na bieżąco blog lub nagrywany film, który po zmontowaniu może być dobrym materiałem na podsumowanie pracy podczas prezentacji na zakończenie projektu.

KROK 4 PREZENTACJA I OCENA

→ publiczne przedstawienie rezultatów projektu i ocena realizacji założonych celów i wykonanych działań

W czwartym kroku uczniowie dokonują publicznego przedstawienia efektów swojej pracy w projekcie, a także wspólnie z nauczycielem oceniają czy i w jaki sposób wykonali poszczególne zadania, a także czy osiągnęli zamierzone cele. Ponadto uczniowie dokonują autoewaluacji oraz oceny swojej pracy w grupie.

Czwartym etapem pracy w projekcie edukacyjnym jest prezentacja, czyli publiczne przedstawienie rezultatów działań, które pokazuje, czego uczniowie się nauczyli, co zrobili i jak

Prezentacja efektów pracy uczniów w projekcie opiera się na konkretnych rezultatach tego co „wypracowali” podczas całego projektu. Warto aby po projekcie pozostał ślad, a nawet konkretny produkt np.:

→ album,	→ konferencja,	→ raport z przeprowadzonego badania,
→ audycja w radiowęźle szkolnym,	→ makieta,	→ relacja z publicznej debaty,
→ broszura,	→ mapa,	→ rzeźba,
→ collage,	→ model zjawiska,	→ strona internetowa,
→ debata, dyskusja,	→ plakat lub seria plakatów,	→ ulotka,
→ film,	→ prezentacja multimedialna,	→ wystawa podczas dnia szkoły. ²⁷
→ gazетка,	→ przedstawienie teatralne lub kabaretowe,	

Ważną rolę w trzecim kroku pracy w projekcie edukacyjnym pełni motywowanie uczniów do pracy. W materiale ćwiczeniowym nr 6 (zamieszczonym na stronie 29) **Wzmacnianie motywacji uczniów** opracowanym na podstawie publikacji Merilla Harmina „Duch klasy. Jak motywować uczniów”²⁵ podano kilka praktycznych sposobów do zastosowania w pracy nad projektem.

Podsumowanie kroku 3

- Systematycznie monitoruj pracę uczniów w projekcie i dbaj o to, by regularnie dokumentowali swoje działania przede wszystkim w karcie projektu.
- Podczas konsultacji z uczniami realizującymi projekt pomagaj im rozwiązywać problemy, jakie napotkali w pracy oraz motywuj ich do działania. Doceń to, co już zrobili i pamiętaj, że intensywna praca uczniów nad projektem najczęściej trwa około 4–6 tygodni.
- Zachęć uczniów do sfilmowania swojej pracy i prowadzenia bloga, w którym na bieżąco będą dokumentować to co robią w projekcie.
- Udzielaj informacji zwrotnej stosując zasady oceniania kształtującego.

przebiegała ich współpraca w grupie. Ten rodzaj aktywności projektowej motywuje uczniów do pracy, ale także uczy dyscypliny i odpowiedzialności za przebieg projektu. Kształci także kompetencje kluczowe takie jak: skuteczne porozumiewanie się czy wykorzystywanie różnych form komunikacji. Przedstawienie efektów pracy zespołowej jest ważne nie tylko dla uczniów, ale także dla całej społeczności szkoły, ponieważ to właśnie publiczna prezentacja może pokazać jak szkoła uczy i jakie ma efekty, będzie też szansą do wzmocnienia, a nawet zbudowania na nowo relacji między szkołą a rodzicami, czy między szkołą a społecznością lokalną.²⁶ Dlatego warto już na poziomie etapu planowania zdecydować jaka będzie forma prezentacji: czy będzie odbywać się na forum klasy, czy może przyjmie większy zasięg i odbędzie się z udziałem zaproszonych gości np. rodziców, władz lokalnych, mieszkańców miejscowości.

²⁵ M. Harmina, *Duch klasy. Jak motywować uczniów do nauki? Z polskimi przykładami z kursu internetowego Akademii „Szkoły uczącej się”*, CIVITAS, Warszawa 2004.

²⁶ J. Strzemieczny, *Jak organizować i prowadzić gimnazjalne projekty edukacyjne...*, dz. cyt., s. 52.

²⁷ Tamże, s. 53.

Dobrze przygotowana prezentacja powinna być zaplanowana oraz w jasny i przejrzysty sposób zapoznawać jej odbiorców z projektem. Dlatego warto zwrócić uwagę m.in. na następujące elementy:

- 1) przedstawienie osób, które realizowały projekt z podziałem na grupy zadaniowe,
- 2) podanie tematu, problemu i celu projektu,
- 3) krótkie scharakteryzowanie podjętych działań i wizualizacja, w postaci filmu, prezentacji,
- 4) podsumowanie, czyli kilka wypowiedzi uczniów o tym, co dała im praca w projekcie.

Należy:

- 1) wyjaśnić uczestnikom prezentacji, co zyskają uczestnicząc w niej,
- 2) przedstawić program prezentacji, a nawet rozdać go uczestnikom lub wywiesić w formie plakatu,
- 3) na koniec zaproponować dyskusję lub dać uczestnikom możliwość zadawania pytań

Niezwykle istotną rolę w metodzie projektu odgrywa system ocen. Dlatego już przed przystąpieniem do pracy nad projektem edukacyjnym nauczyciel powinien jasno poin-

formować uczniów, co dokładnie będzie podlegało ocenie i jakie będą kryteria ocen. Pracując metodą projektu w każdym typie szkoły, należy tak określić kryteria oceny, by nie były one sprzeczne z wewnątrzszkolnym systemem oceniania, czy też – w przypadku projektów gimnazjalnych – z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 r. Regulacje dotyczące oceniania w projekcie powinny być ujęte w prawie szkolnym, czyli wewnątrzszkolnym systemie oceniania, a także przedmiotowym systemie oceniania, jeżeli projekt jest realizowany jako projekt przedmiotowy.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 r. § 21a. 6. Kryteria oceniania zachowania ucznia gimnazjum zawarte w ocenianiu wewnątrzszkolnym uwzględniają udział ucznia w realizacji projektu edukacyjnego.

Jasne określenie kryteriów ocen pozwoli uczniom na wykonanie postawionych przed nimi zadań i da im wiedzę o tym, na co nauczyciel będzie zwracał uwagę. Oceniając projekty uczniowskie **warto stosować ocenianie kształtujące.**

„Ocenianie kształtujące różni się od znanego powszechnie oceniania podsumowującego (nazywanego też sumującym) tym, że ma służyć przede wszystkim poprawie procesu uczenia się, a nie tylko podsumowaniu pracy ucznia. Najważniejsze w ocenianiu kształtującym jest przekazanie uczniowi informacji pomagającej mu w uczeniu. Ocenianie kształtujące sprzyja wzięciu przez uczniów odpowiedzialności za swoją naukę.[...]” *D.Sterna, Ocenianie kształtujące w praktyce, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Wydawnictwo Civitas, Warszawa 2006, s. 13.*

Oceniając całokształt pracy uczniów należy zwrócić uwagę na następujące elementy:

- 1) **pracę i zaangażowanie ucznia na wszystkich etapach projektu – warto doceniać** to, że uczniowie samodzielnie określają cele, zadania, czy też sposób prezentacji projektu,
- 2) **ujęcie tematu i problemu – warto docenić** kreatywność i zaangażowanie uczniów,
- 3) **wykorzystanie dostępnych źródeł informacji – warto docenić** różnorodność zaprezentowanych i wykorzystanych przez uczniów źródeł, ale również korzystanie z technologii informatycznych i komunikacyjnych,
- 4) **sposób realizacji projektu – warto docenić** pomysłowość, ale także poprawność merytoryczną i językową,
- 5) **samodzielność, wkład pracy i współpracę – warto docenić**, to że uczeń sam wykonał zadanie lub też umiał współpracować z innymi, pomagał innym,
- 6) **rzetelność i terminowość – warto docenić** dotrzymanie przez ucznia terminów,
- 7) **sposób prezentacji oraz prowadzenie dokumentacji projektowej** przez uczniów – **warto docenić** sposób i formę prezentacji, kreatywność, strukturę, komunikatywność, ale także wizualizację i formę przekazu.

Prezentacja na podsumowanie projektu jest też dobrym momentem do wprowadzenia samooceny uczniów oraz oceny koleżeńskiej, ponieważ uczniowie na podstawie podanych kryteriów oceniają wzajemnie swoją pracę i dzięki temu nabywają kolejne kompetencje kluczowe, tak przecież ważne w procesie edukacji. Materiał ćwiczeniowy zamieszczony na stronie 30 przedstawia przykładowy arkusz oceny.

Podsumowanie kroku 4

- Podczas przygotowań do prezentacji słuź uczniom wsparciem i pomocą. Zwróć im uwagę, że niezbędnym elementem pracy metodą projektu jest publiczna prezentacja osiągniętych rezultatów.
- Zadbaj o to, by ocena uczniów w projekcie opierała się na wcześniej wyznaczonych zasadach i kryteriach. Pamiętaj o prawie szkolnym.
- W ocenie pracy metodą projektu stosuj samoocenę, ocenę koleżeńską i ocenę nauczyciela.
- Dziel się z uczniami doświadczeniem, jakie zdobyłeś pracując z nimi metodą projektu i zachęć uczniów do kolejnego projektu z edukacji globalnej.

NAUCZYCIELU,
NAUCZYCIELKO, ZANIM
ZDECYDUJESZ SIĘ NA
PROJEKT Z ZAKRESU
EDUKACJI GLOBALNEJ:

- 1) Zapoznaj się z definicją edukacji globalnej oraz zagadnieniami, które obejmuje. Przeczytaj materiały z zakresu edukacji globalnej, jakie proponują różne organizacje pozarządowe, np. Polska Akcja Humanitarna i odpowiedz sobie na pytania:
 - Które z tych treści mogą zainteresować moich uczniów?
 - Po co im ta wiedza i te umiejętności?
 - Jakie zagadnienia z zakresu edukacji globalnej możesz zrealizować na zajęciach lekcyjnych? Czy treści związane z edukacją globalną są w podstawie programowej przedmiotu, którego uczysz?
 - Jakie zagadnienia z zakresu edukacji globalnej możesz zrealizować na godzinie wychowawczej, a jakie na zajęciach pozalekcyjnych?
- 2) Sformułuj problem, cele i temat projektu oraz zwróć uwagę na podstawę programową.
- 3) Określając cele projektu pamiętaj o tym, że powinny one dotyczyć **zdobycia przez uczniów wiedzy** (np. informacje na temat przyczyn braku dostępu do żywności), **umiejętności** (np. dostrzegania i rozumienia zależności pomiędzy zmianami klimatycznymi, liczbą i zasięgiem katastrof naturalnych, globalną ekonomią, a dostępem do żywności) i **zmiany postaw** (np. podczas codziennych zakupów i czynności będą świadomie wybierać te produkty i działania, które w mniejszym stopniu wpływają na zanieczyszczenie środowiska i emisję gazów cieplarnianych do atmosfery).
- 4) Sprawdź dostępność różnych źródeł na dany temat i ustal, czy materiał, do którego dotrą uczniowie daje im możliwość samodzielnej pracy.
- 5) Opowiedz uczniom o swoim pomysśle. Zastanów się, jak można ich zainteresować problematyką edukacji globalnej.
- 6) Włącz uczniów w każdy etap pracy nad projektem, także w planowanie i określanie tematu projektu, celu oraz problemu. **To nic, że już masz gotowy materiał na ten temat. Może twoi uczniowie wymyślą coś bardziej kreatywnego. Pamiętaj, to jest projekt, który uczy samodzielności i współpracy, a nie egoizmu i rywalizacji.**
- 7) Przynieś na pierwsze spotkanie zdjęcie, dane statystyczne, zaprosz uczniów na krótką projekcję filmu, która pokazuje problem jakim chcesz ich zainteresować. Bądź kreatywny i pamiętaj, że **Twoja kreatywność wyzwoli kreatywność Twoich uczniów.**
- 8) Zrealizuj projekt z edukacji globalnej.

CZĘŚĆ II NARZĘDZIA

WYKORZYSTYWANE PODCZAS

PRACY METODĄ PROJEKTU

1. POMYSŁY NA PROJEKTY Z ZAKRESU EDUKACJI GLOBALNEJ Z WYKORZYSTANIEM PODSTAWY PROGRAMOWEJ Z WOS-U

Zapoznaj się z tabelą 1, a następnie wykorzystując tabelę 2 zastanów się jaki projekt edukacyjny możesz przygotować. Przeczytaj dokładnie zarówno treść w tabeli, jak i nagłówki poszczególnych kolumn.

TABELA 1: MATERIAŁ PRZYKŁADOWY

Wymaganie szczegółowe (treści nauczania) podstawy programowej z wiedzy o społeczeństwie III etap edukacyjny 23. Problemy współczesnego świata	PROJEKT			
	TEMAT	PROBLEM	CELE	DZIAŁANIA
	Jaki będzie temat projektu? Czym się będziemy zajmować?	Na jakie pytanie odpowie realizowany przez uczniów projekt?	Czego uczniowie nauczą się podczas realizacji projektu? Co będą wiedzieć i umieć po zakończeniu projektu?	Co możemy zrobić? Jakie działania możemy zrealizować?
1) Uczeń porównuje sytuację w państwach globalnego Południa i globalnej Północy i wyjaśnia na przykładach, na czym polega ich współzależność;	„Kto szyje nasze ubrania?”	Dlaczego odzież, którą kupujemy w Polsce szyją w większości ludzie pracujących w fabrykach zlokalizowanych na globalnym Południu? Czy taki stan rzeczy ma wpływ na ich życie?	<p>CELE NAUCZYCIELA:</p> <p>1) Uczniowie korzystając z różnych źródeł podadzą przyczyny lokalizacji fabryk odzieży w krajach Południa i zilustrują je danymi statystycznymi.</p> <p>2) Uczniowie w formie wirtualnej prezentacji/ wystawy/raportu przygotują wystawę połączoną z happeningiem na temat „Kto szyje nasze ubrania?”</p> <p>CELE UCZNIWA:</p> <p>Poznasz przyczyny, z powodu których większość kupowanej w Polsce odzieży jest produkowana w Chinach i przygotujesz wystawę oraz zorganizujesz happening na temat „Kto szyje nasze ubrania?”</p>	<p>1) Zebranie informacji na temat przyczyn lokalizacji fabryk odzieży w Chinach.</p> <p>2) Przygotowanie badania w sklepach odzieżowych na temat kraju pochodzenia sprzedawanej odzieży oraz opracowanie zebranych materiałów w formie wykresów i zdjęć.</p> <p>3) Zebranie informacji o warunkach panujących w fabrykach produkujących odzież w Chinach i o sytuacji zatrudnionych tam osób, w tym dzieci.</p> <p>4) Przygotowanie scenariusza i organizacja happeningu podczas podsumowania.</p> <p>5) Dokumentowanie w formie bloga działań w projekcie oraz przygotowanie wystawy na zakończenie.</p>

Zastanów się jaki projekt edukacyjny możesz przygotować. Przeczytaj dokładnie poszczególne wymagania szczegółowe a następnie wypełnij tabelę.

TABELA 2: ZAPROPONUJ SWÓJ PROJEKT Z EDUKACJI GLOBALNEJ

Wymaganie szczegółowe (treści nauczania) podstawy programowej z wiedzy o społeczeństwie III etap edukacyjny 23. Problemy współczesnego świata	PROJEKT			
	TEMAT	PROBLEM	CELE	DZIAŁANIA
	Jaki będzie temat projektu? Czym się będziemy zajmować?	Na jakie pytanie odpowie realizowany przez uczniów projekt?	Czego uczniowie nauczą się podczas realizacji projektu? Co będą wiedzieć i umieć po zakończeniu projektu?	Co możemy zrobić? Jakie działania możemy zrealizować?
1) Uczeń porównuje sytuację w państwach globalnego Południa i globalnej Północy i wyjaśnia na przykładach, na czym polega ich współzależność;				
2) Uczeń uzasadnia potrzebę pomocy humanitarnej i angażuje się (w miarę swoich możliwości) w działania instytucji (także pozarządowych), które ją prowadzą;				
3) Uczeń wyjaśnia, odwołując się do przykładów, na czym polega globalizacja w sferze kultury, gospodarki i polityki; ocenia jej skutki;				
4) Uczeń rozważa, jak jego zachowania mogą wpływać na życie innych ludzi na świecie (np. oszczędzanie wody i energii, przemyślane zakupy);				
5) Uczeń ocenia sytuację imigrantów i uchodźców we współczesnym świecie;				

2. POMYSŁY NA PROJEKTY EDUKACYJNE Z ZAKRESU EDUKACJI GLOBALNEJ Z WYKORZYSTANIEM MILENIJNYCH CELÓW ROZWOJU ONZ

Zastanów się, jaki projekt z edukacji globalnej możesz przygotować. Przeczytaj dokładnie poszczególne „Milenijne Cele Rozwoju”, a następnie wypełnij tabelę. Wykorzystaj doświadczenia z tabeli nr 1 materiału ćwiczeniowego nr 1.

MILENIJNE CELE ROZWOJU ONZ ¹	PROJEKT			
	TEMAT	PROBLEM/ POWIĄZANIE Z PODSTAWĄ PROGRAMOWĄ WYBRANEGO PRZEDMIOTU	CELE	DZIAŁANIA
Wyeliminować skrajne ubóstwo i głód		<ol style="list-style-type: none"> 1) Zmniejszyć o połowę liczbę ludzi, których dochód nie przekracza 1 dolara dziennie. 2) Zmniejszyć o połowę liczbę ludzi, którzy cierpią głód. 		
Zapewnić powszechne nauczanie na poziomie podstawowym		Zapewnić wszystkim chłopcom i dziewczętom możliwość ukończenia pełnego cyklu nauki na poziomie podstawowym.		
Promować równość płci i awans społeczny kobiet		Wyeliminować nierówny dostęp płci do pierwszego i drugiego szczebla edukacyjnego do 2005 roku, a na wszystkich szczeblach do 2015 roku.		
Ograniczyć umieralność dzieci		Zmniejszyć o 2/3 wskaźnik umieralności dzieci w wieku do lat 5.		
Poprawić opiekę zdrowotną nad matkami		Zmniejszyć o 3/4 wskaźnik umieralności matek.		
Ograniczyć rozprzestrzenianie się HIV/AIDS, malarii i innych chorób		<ol style="list-style-type: none"> 1) Powstrzymać rozprzestrzenianie się HIV/AIDS i ograniczyć ilość nowych zakażeń 2) Powstrzymać rozprzestrzenianie się malarii i innych groźnych chorób i ograniczyć ilość zachorowań 		
Stosować zrównoważone metody gospodarowania zasobami naturalnymi		<ol style="list-style-type: none"> 1) Uwzględnić zasady zrównoważonego rozwoju w krajowych strategiach i programach; stosować metody hamujące zużycie zasobów środowiska naturalnego. 2) Zmniejszyć o połowę liczbę ludzi pozbawionych stałego dostępu do czystej pitnej wody. 3) Do 2020 roku osiągnąć znaczącą poprawę warunków życia przynajmniej 100 milionów mieszkańców slumsów. 		

Stworzyć globalne partnerskie porozumienie na rzecz rozwoju

- 1) Dopracować dostępny dla wszystkich, oparty na jasnych przepisach, przewidywalny i nikogo nie dyskryminujący system handlowo-finansowy. Uczestnicy systemu powinni być zobowiązani do podejmowania aktywnej działalności promującej dobre praktyki rządzenia, rozwój i ograniczanie ubóstwa. Dotyczy to działań na poziomie narodowym i międzynarodowym.
- 2) Wyjść naprzeciw szczególnym potrzebom najsłabiej rozwiniętych państw poprzez zniesienie ceł i kontyngentów na towary eksportowane przez te kraje, zwiększenie skali redukcji długów poważnie zadłużonych ubogich krajów, umorzenie długów zaciągniętych w ramach oficjalnej pomocy bilateralnej oraz zwiększenie pomocy na rzecz rozwoju dla krajów podejmujących działania mające na celu ograniczenie ubóstwa.
- 3) Wyjść naprzeciw szczególnym potrzebom krajów śródlądowych i krajów rozwijających się położonych na małych wyspach.
- 4) Rozstrzygnąć kwestię zadłużenia krajów rozwijających się poprzez podjęcie narodowych i międzynarodowych kroków służących utrzymaniu długookresowej zdolności do spłaty zadłużenia.
- 5) We współpracy z krajami rozwijającymi się stworzyć miejsca godnej i produktywnej pracy dla młodzieży
- 6) We współpracy z sektorem upowszechnić dostęp do nowych technologii, zwłaszcza technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

¹ <http://www.unic.un.org.pl/cele.php> z dnia 12.07.11 r.

3. POMYSŁ NA DZIAŁANIE PROJEKTOWE

Nauczyciel dzieli uczniów realizujących projekt na pary. Następnie rysuje na tablicy lub flipcharcie zamieszczony poniżej schemat i prosi o jego wypełnienie. Warto zwrócić uwagę uczniów, że przygotowane przez nich materiały powinny mieć formę plakatu i wyjaśnić ewentualne wątpliwości związane z wypełnieniem materiału. Nauczyciel wyznacza czas pracy, a po jego zakończeniu prosi każdą parę o rozwieszenie swojego plakatu i prezentację. W podsumowaniu pracy uczniowie mogą w rundce bez przymusu lub za pomocą głosowania np. przez naklejanie kolorowych kartek obok najciekawszych plakatów i najciekawszych działań, określić jakie działania w projekcie chcieliby realizować lub też, które z pomysłów na projekty są ich zdaniem najciekawsze.

Uwaga! W miejscu „Jak jest?” nauczyciel może wpisać jeden z problemów współczesnego świata, jeden z Milenijnych Celów Rozwoju ONZ (materiał ćwiczeniowy nr 2) lub też przedstawić jedno ze zdjęć z materiałów „Rzeczywistość krajów Południa”, Szkoła Globalna Polska Akcja Humanitarna 2009. W części „Jak być powinno?” uczniowie odpowiadają na pytanie i przedstawiają wizję świata, gdy ten problem nie istnieje. Natomiast „Działania” to przykłady konkretnych inicjatyw, które można podjąć uczniowie, a także sposoby rozwiązania problemu.

JAK JEST?

JAK BYĆ POWINNO?

DZIAŁANIA

4. KARTA PROJEKTU ORAZ KARTA ZADANIA PRZYKŁADOWEGO PROJEKTU Z ZAKRESU EDUKACJI GLOBALNEJ

Opracowana na podstawie publikacji J. Strzemieczny, *Jak organizować i prowadzić gimnazjalne projekty edukacyjne. Poradnik dla dyrektorów, szkolnych organizatorów i opiekunów projektów*, ORE, Warszawa 2010, s. 71-74. .

KARTA PROJEKTU

I. Podstawowe informacje – zespół uczniowski i wybrane tematy projektu

TEMAT PROJEKTU	WODA PRAWEM KAŻDEGO CZŁOWIEKA	
UCZNIOWIE	1. imię i nazwisko ucznia 2. imię i nazwisko ucznia 3. imię i nazwisko ucznia itd.	podpisy uczniów (zobowiązanie do realizacji projektu)
NAUCZYCIEL OPIEKUN	imię i nazwisko nauczyciela	podpis nauczyciela
PROBLEM	Dlaczego nie wszyscy ludzie na świecie mają dostęp do czystej i bezpiecznej wody? Czy taki stan rzeczy ma wpływ na ich życie?	

II. Określenie celów projektu i zaplanowanie etapów realizacji

a) Główne cele

„Czego chcemy się dowiedzieć?” i/ lub „Co chcemy osiągnąć?”	Poznasz przyczyny, z powodu których nie wszyscy ludzie na świecie mają dostęp do wody pitnej i przygotujesz wystawę oraz zorganizujesz happening „Woda prawem każdego człowieka”
---	---

b) Planowanie etapów realizacji projektu

DZIAŁANIA	UCZNIOWIE ODPOWIEDZIALNI	TERMINY REALIZACJI	INFORMACJA O WYKONANIU
ZESPÓŁ 1 – 2 OSOBOWY Zebranie informacji na temat dostępu do wody w różnych rejonach świata – analiza prasy, książek, Internetu, rozmowy ze specjalistami oraz opracowanie zebranych materiałów w formie wykresów, prezentacji PP.	<i>Imiona i nazwiska uczniów</i>	Termin rozpoczęcia i zakończenia	Informacje podsumowujące wykonanie działania i zadania, a także opis zebranych i przygotowanych materiałów.
ZESPÓŁ 2 – 2 OSOBOWY Zebranie informacji na temat przyczyn braku dostępu do wody – analiza prasy, książek, Internetu, rozmowy ze specjalistami oraz opracowanie zebranych materiałów w formie zdjęć, wykresów i notatek.	<i>Imiona i nazwiska uczniów</i>	Termin rozpoczęcia i zakończenia	Informacje podsumowujące wykonanie działania i zadania, a także opis zebranych i przygotowanych materiałów.
ZESPÓŁ 3 – 2 OSOBOWY Przygotowanie wystawy na zakończenie projektu na temat różnic w dostępie do wody w różnych częściach świata z otrzymanych od poszczególnych zespołów (1,2) materiałów.	<i>Imiona i nazwiska uczniów</i>	Termin rozpoczęcia i zakończenia	Informacje podsumowujące wykonanie działania i zadania, a także opis zebranych i przygotowanych materiałów.
ZESPÓŁ 4 – 4 OSOBOWY Przygotowanie scenariusza i organizacja happeningu podczas podsumowania, w tym rozdzielenie ról dla poszczególnych osób pracujących w projekcie oraz zaproszenie gości.	<i>Imiona i nazwiska uczniów</i>	Termin rozpoczęcia i zakończenia	Informacje podsumowujące wykonanie działania i zadania, a także opis zebranych i przygotowanych materiałów.
ZESPÓŁ 5 – 3 OSOBOWY Dokumentowanie w formie bloga działań w projekcie a także wystrój sali, w której będzie podsumowanie projektu.	<i>Imiona i nazwiska uczniów</i>	Termin rozpoczęcia i zakończenia	Informacje podsumowujące wykonanie działania i zadania, a także opis zebranych i przygotowanych materiałów.

III. Konsultacje z nauczycielem

DATA	TEMAT (PRZYKŁADOWE)	UCZESTNICY KONSULTACJI	PODPIS NAUCZYCIELA
Kiedy się odbyła?	Omówienie publikacji i listy stron internetowych, które warto przeanalizować pracując nad projektem „Woda prawem każdego człowieka”	Imię i nazwisko nauczyciela udzielającego konsultacji oraz biorących w niej udział uczniów.	Podpis nauczyciela udzielającego konsultacji
Kiedy się odbyła?	Dokumentowanie działań w projekcie. Jak będziemy pisać bloga o projekcie?	Imię i nazwisko nauczyciela udzielającego konsultacji oraz biorących w niej udział uczniów.	Podpis nauczyciela udzielającego konsultacji
Kiedy się odbyła?	Zapoznanie z zasadami organizacji i przeprowadzenia happeningu.	Imię i nazwisko nauczyciela udzielającego konsultacji oraz biorących w niej udział uczniów.	Podpis nauczyciela udzielającego konsultacji
Kiedy się odbyła?	Na czym polega krytyczna analiza źródła, jak poszukiwać informacji w Internecie?	Imię i nazwisko nauczyciela udzielającego konsultacji oraz biorących w niej udział uczniów.	Podpis nauczyciela udzielającego konsultacji
Kiedy się odbyła?	Jak przygotować dobrą prezentację?	Imię i nazwisko nauczyciela udzielającego konsultacji oraz biorących w niej udział uczniów.	Podpis nauczyciela udzielającego konsultacji
Kiedy się odbyła?	Omówienie scenariusza prezentacji na podsumowanie projektu.	Imię i nazwisko nauczyciela udzielającego konsultacji oraz biorących w niej udział uczniów.	Podpis nauczyciela udzielającego konsultacji
Kiedy się odbyła?	Na ile udało się nam osiągnąć zamierzone cele?	Imię i nazwisko nauczyciela udzielającego konsultacji oraz biorących w niej udział uczniów.	Podpis nauczyciela udzielającego konsultacji

IV. Publiczne przedstawienie rezultatów projektu

TERMIN PREZENTACJI	Kiedy odbyła się prezentacja?
MIEJSCE PREZENTACJI	Sala gimnastyczna Gimnazjum nr 1 w miejscowości XX
FORMA PREZENTACJI	Zorganizowanie wystawy oraz happeningu na temat „Woda prawem każdego człowieka”
UDZIAŁ CZŁONKÓW ZESPOŁU	Np. wskazanie, którzy uczniowie i w jaki sposób wzięli czynny udział w prezentacji
ODBIORCY	Uczniowie szkoły, rodzice, przedstawiciele samorządu lokalnego.

KARTA ZADANIA (LUB DZIAŁANIA) I EWALUACJI

Jeśli projekt jest rozbudowany, to, poza kartą projektu, uczniowie mogą wypełniać także karty działań lub zadań.

ZADANIE	Jedno z zadań lub działań, jakie planuje wykonać zespół, aby rozwiązać problem i zrealizować projekt.
---------	---

a) Planowanie (tabela wypełniana w trakcie wykonywania działania)

DZIAŁANIA	UCZNIOWIE WYKONUJĄCY DZIAŁANIE I ICH ROLE	ŹRÓDŁA INFORMACJI, MATERIAŁY I ZASOBY	SOJUSZNICZY	TERMIN WYKONANIA
Zadanie rozpisane na szczegółowe działania.	Imiona i nazwiska uczniów, ze wskazaniem, co kto robi.	Z czego uczniowie będą korzystać?	Kto może pomóc?	Przewidywany termin rozpoczęcia i zakończenia działania.

b) Realizacja i samoocena (tabela wypełniana po wykonaniu kolejnych zadań i działań)

CO I JAK ZROBILIŚMY?	Które z zadań i działań udało się zespołowi zrealizować? Kto był w to zaangażowany (wykonawcy)? Z jakich źródeł informacji, materiałów i zasobów korzystali uczniowie? Jak przebiegała realizacja przeprowadzonych działań lub zadań? Kto im pomagał? Jakie efekty (produkty) powstały w wyniku podjętych działań?			
CO STANOWIŁO DLA NAS TRUDNOŚĆ I JAK JĄ POKONALIŚMY?	Jakie trudności uczniowie napotkali i jak je rozwiązali? Których zadań i działań nie udało się zrealizować?			
CZEGO SIĘ NAUCZYLIŚMY?	Uczniowie wskazują, czego się dowiedzieli lub nauczyli, jakie umiejętności zdobyli.			

5. KARTA PROJEKTU ORAZ KARTA ZADANIA (LUB DZIAŁANIA)

Opracowana na podstawie w publikacji J. Strzemieczny, *Jak organizować i prowadzić gimnazjalne projekty edukacyjne. Poradnik dla dyrektorów, szkolnych organizatorów i opiekunów projektów*, ORE, Warszawa 2010, s. 71- 74.

KARTA PROJEKTU

I. Podstawowe informacje – zespół uczniowski i wybrane tematy projektu

TEMAT PROJEKTU	
ZESPÓŁ UCZNIOWSKI	
NAUCZYCIEL OPIEKUN	
PROBLEM	

II. Określenie celów projektu i zaplanowanie etapów realizacji (tabele wypełniane na etapie planowania, z wyjątkiem informacji o wykonaniu, dopisywanej po zakończeniu zadania)

a) Główne cele

b) Planowanie etapów realizacji projektu

DZIAŁANIA	UCZNIOWIE ODPOWIEDZIALNI	TERMINY REALIZACJI	INFORMACJA O WYKONANIU

III. Konsultacje z nauczycielem

(tabela wypełniana sukcesywnie w czasie realizacji projektu)

TERMINY	TEMAT	UCZESTNICY KONSULTACJI	PODPIS NAUCZYCIELA

IV. Publiczne przedstawienie rezultatów projektu

(tabela wypełniana po prezentacji)

TERMIN PREZENTACJI	
MIEJSCE PREZENTACJI	
FORMA PREZENTACJI	
UDZIAŁ CZŁONKÓW ZESPOŁU	
ODBIORCY	

KARTA ZADANIA (LUB DZIAŁANIA) I EWALUACJI

Jeśli projekt jest rozbudowany, to, poza kartą projektu, uczniowie mogą wypełniać także karty działań lub zadań.

ZADANIE

a) Planowanie

(tabela wypełniana w trakcie wykonywania działania)

DZIAŁANIA	UCZNIOWIE WYKONUJĄCY DZIAŁANIE I ICH ROLE	ŹRÓDŁA INFORMACJI, MATERIAŁY I ZASOBY	SOJUSZNICZY	TERMIN WYKONANIA
-----------	--	--	-------------	---------------------

b) Realizacja i samoocena

(tabela wypełniana po wykonaniu kolejnych zadań i działań)

CO I JAK ZROBILIŚMY?

CO STANOWIŁO DLA NAS TRUDNOŚĆ
I JAK JĄ POKONALIŚMY?

CZEGO SIĘ NAUCZYLIŚMY?

6. WZMACNIANIE MOTYWACJI UCZNIÓW.

Opracowane na podstawie publikacji Merilla Harmina „Duch klasy. Jak motywować uczniów”, Biblioteka Akademii SUS, CIVITAS, Warszawa 2004

Runda bez przymusu

OPIS: nauczyciel prosi po kolei uczniów o zabranie głosu, przy czym wypowiadają się tylko chętni uczniowie.

CEL: umożliwienie wypowiedzi na dany temat oraz stworzenia sytuacji, w której każdy uczeń w sposób odpowiedzialny decyduje o sobie.

Zapytaj kolegę

OPIS: uczniowie, którzy potrzebują pomocy, najpierw proszą o pomoc kolegów lub koleżanki, a dopiero później odpowiadają na pytania nauczyciela.

CEL: wzmocnienie poczucia wzajemnego wsparcia wśród uczniów oraz oszczędzanie czasu i energii nauczyciela.

Wymiana w parach

OPIS: uczniowie dobierają się w pary i w nich dzielą się swymi poglądami na wskazany przez nauczyciela temat.

CEL: ćwiczenie wyrażania swoich poglądów i słuchania innej osoby.

Komunikat „doceniam to”

OPIS: nauczyciel komunikuje uczniom, co rzeczywiście w nich i ich pracy docenia.

CEL: uświadomienie uczniowi, że przynajmniej jeden dorosły go docenia.

Pochwały i nagrody dla wszystkich

OPIS: nauczyciel chwali i nagradza grupę jako całość.

CEL: zachęcanie wszystkich uczniów bez lekceważenia kogokolwiek, dążenie do scementowania grupy.

Budowanie ducha grupy

OPIS: nauczyciel wygłasza komplementy, których celem jest m.in. wzbudzenie w uczniach poczucia własnej wartości, chęci do współdziałania w grupie oraz otwartej postawy. Np. *Doceniam to, Podoba mi się, Jestem z tobą, Rozumiem, co czujesz, Ja też czasami mam kłopoty, Cieszę się kiedy..., Dziękuję ci za..., Podziwiam cię za... itp.*

CEL: pobudzenie aktywności, samodzielności, integracji i świadomości grupy.

Co nowego, co dobrego...

OPIS: nauczyciel na wstępie zajęć zachęca uczniów do podzielenia się tym, co dobrego zdarzyło się w ostatnim czasie w ich życiu.

CEL: skupienie uwagi uczniów i stworzenie w zespole dobrej atmosfery, a także budowanie zespołu.

Karty myślę/czuję

OPIS: uczniowie anonimowo zapisują osobiste przemyślenia i odczucia, których doświadczyli w danym momencie.

CEL: rozwijanie samoświadomości oraz tworzenie pełnej szacunku więzi we wzajemnych relacjach.

Zadania w grupach, zmiana grup

OPIS: uczniowie zastanawiają się nad danym problemem w małych grupach zadaniowych, następnie zmieniają grupy i wymieniają się pomysłami, jakie usłyszeli w pierwszej grupie.

CEL: utrzymanie wysokiego poziomu zaangażowania.

Grupa wsparcia

OPIS: kilkoro uczniów regularnie pracuje w tych samych grupach, zapewniając sobie w ten sposób wzajemne wsparcie i poczucie bezpieczeństwa.

CEL: zapewnienie uczniom poczucia przynależności do danej grupy i wsparcia ze strony rówieśników. Budowanie społeczności zespołowej, co sprzyja nawiązywaniu przyjaźni i kształtuje umiejętności utrzymywania dobrych stosunków z innymi, w tym wywiązywania się z codziennych obowiązków.

7. KRYTERIA OCENY W PROJEKCIE

TYTUŁ PROJEKTU

ZESPÓŁ/GRUPA ZADANIOWA

IMIĘ I NAZWISKO UCZNIĄ

Na początek odpowiedz na pytania:

- 1) Czy według ciebie cel projektu został zrealizowany? Dlaczego?
- 2) Czy miałeś/miałaś wpływ na realizację celu projektu? Odpowiedz uzasadnij.
- 3) Które zadania projektowe zrealizowałeś/zrealizowałaś najlepiej?
- 4) Które zadania projektowe sprawiły ci największą przyjemność?
- 5) Które zadania z zaplanowanych nie udało ci się zrealizować? Co było tego powodem?
- 6) Czego się nauczyłeś się/nauczyłaś się pracując w projekcie?
- 7) Jak oceniasz pracę w swojej grupie/ twoim zespole?

Dokonując oceny lub samooceny proszę o napisanie na ile dane kryterium zostało spełnione.

KRYTERIA – PRZYKŁADOWE (Propozycje zostały ułożone w porządku alfabetycznym)	SAMOOCENA	OCENA KOLEŻEŃSKA	OCENA NAUCZYCIELA	OCENA OGÓLNA
1) praca i zaangażowanie na wszystkich etapach projektu				
2) prowadzenie dokumentacji projektowej				
3) rzetelność i terminowość w wykonywaniu powierzonych zadań				
4) samodzielność w wykonywaniu powierzonych zadań				
5) udział w prezentacji i zaangażowanie w nią				
6) wkład pracy (wysiłek)				
7) współpraca w grupie				
8) wykorzystanie różnorodnych źródeł informacji				
9) zaangażowanie w realizację projektu				

Wypełniając tabelę można m.in. zastosować:

- ocenę opisową na zasadach informacji zwrotnej OK,
- spełnienie kryterium na skali np. w *pełni*, *częściowo*, *wcale* lub *doskonale*, *średnio*, *słabo*.

Przygotowany materiał to tylko propozycja, dlatego warto przed rozpoczęciem pracy nad projektem dostosować go do konkretnej sytuacji szkoły i grupy uczniów, z którą będziemy pracować.

**CZEŚĆ III PRZYKŁADY PROJEKTÓW
SZKOLNYCH REALIZOWANYCH
WE WSPÓŁPRACY Z PAH**

W roku szkolnym 2010/2011, w ramach rocznego projektu edukacyjnego „Szkoła Humanitarna”, placówki realizowały różnego rodzaju akcje i przedsięwzięcia skierowane zarówno do społeczności szkolnej, jak i lokalnej.

Poniżej prezentujemy relacje z tych działań opisane przez nauczycieli i nauczycielki, którzy koordynowali prace nad poszczególnymi projektami.

PROJEKT „SZKOŁA HUMANITARNA” W GIMNAZJUM NR 2 IM. JANA PAWŁA II W SKIERNIEWICACH

Uczniowie w ramach projektu założyli Klub Szkoły Humanitarnej, zrealizowali projekt „Woda – bezcenne dobro naszej planety”, pozyskiwali wiedzę o krajach globalnego Południa ucząc się o problemach globalnych na lekcjach geografii, historii, wiedzy o społeczeństwie, godzinach wychowawczych oraz zajęciach koła geograficznego, samodzielnie studiowali literaturę oraz strony internetowe, przeprowadzili także kampanię informacyjną na temat dostępu do wody na świecie, która realizowana była poprzez:

- 1) plakaty eksponowane na korytarzach szkolnych (podczas całego roku szkolnego),
- 2) bloga www.klubszkolyhumanitarnej.bloog.pl,
- 3) stronę Klubu Szkoły Humanitarnej na portalu Facebook
- 4) apele organizowane przez samorząd szkolny,
- 5) publikacje działań na stronie internetowej szkoły www.zsso.like.pl,
- 6) publikację opisującą działania w „Dzienniku Łódzkim”.

Dodatkowo, aby zwiększyć wiedzę pozostałych uczniów i uczennic, najbardziej aktywna grupa młodzieży przygotowała wystawę zdjęć ilustrującą warunki życia w krajach globalnego Południa, przygotowała kalendarz wydarzeń humanitarnych, stworzyła w pracowni geograficznej szkolną biblioteczkę z literaturą dotyczącą kluczowych zagadnień związanych z globalnymi współzależnościami i dostępem do wody na świecie oraz zorganizowała spotkania ze specjalnymi gośćmi (misjonarzem i wolontariuszką PAH), które były okazją do poszerzenia wiedzy o sytuacji w krajach globalnego Południa, a szczególnie w Tanzanii i Burkina Faso. Zaproszeni goście przy pomocy filmów, zdjęć i opowiadań ukazywali warunki życia w tych zakątkach świata.

PROJEKT „PRAWO DO WODY I BRAK DOSTĘPNOŚCI DO WODY” W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 4 W POZNANIU

Uczniowie w ramach projektu przygotowali konspekt zajęć, plakat poruszający problem braku wody na świecie, a także lekcję, którą pod koniec projektu wspólnie przeprowadzili w klasach drugich szkoły podstawowej. Podczas spotkania z małymi naukowcami przeprowadzili quiz, opowiedzieli

o miejscach, w których występuje deficyt wody, a także o innych ciekawostkach związanych z tym tematem. Nie zabrakło także zabaw, takich jak kalambury oraz kolorowanek, które wywiesili w holu szkoły.

PROJEKT „SZKOŁA HUMANITARNA” W GIMNAZJUM NR 1 W SZTUMIE

Uczniowie w ramach projektu zdobyli wiedzę o problemach mieszkańców krajów Południa i uświadomili sobie powiązania pomiędzy różnymi aspektami życia we współczesnym świecie. Zdobytą wiedzę dzielili się z kolegami na godzinach wychowawczych, przygotowali także stałą gazetkę ścienną. W bibliotece szkolnej wydzielili półkę na materiały informacyjne i edukacyjne PAH.

W ramach projektu najwięcej miejsca uczniowie poświęcali problemom szkolnictwa w wybranych krajach. Zaangażowani uczniowie pracowali w trzech grupach:

- 1) Grupa Doroty zajmowała się problemami w dostępie do edukacji dziewcząt i kobiet
- 2) Grupa Sandry zajmowała się kwestią edukacji chłopców
- 3) Grupa Klaudii badała kwestię edukacji na poziomie szkół średnich

Uczniowie w ramach swoich grup tworzyli prezentacje, gry, zabawy, a także dyplomy dla najbardziej aktywnych i zasłużonych aktywistów i aktywistek. Tak przygotowani, w II semestrze prowadzili zajęcia zakresu dostępu do edukacji w przedszkolach i szkole podstawowej.

„PRAWO DO WODY – WODA BEZCENNYM DAREM NATURY” PUBLICZNA SZKOŁA PODSTAWOWA IM. KSIĘDZA TWARDOWSKIEGO W JANUSZKOWICACH

W ramach projektu podjęto szereg działań mających na celu przybliżenie uczniom oraz społeczności lokalnej skali problemów wynikających z braku dostępu do wody pitnej oraz zagrożeń wynikających z pozbawionych refleksji i wiedzy sposobów korzystania z zasobów czystej wody. Uczniowie należący do Klubu Humanitarnego oraz cała społeczność szkolna zrealizowali zadania zaplanowane w projekcie. Poza zajęciami lekcyjnymi, których osnową stał się problem wody, uczniowie przygotowali wystawę plakatów, prezentacje multimedialne, przeprowadzili imprezę pod tytułem „Wodne eksperymenty – złoto jest niebieskie...”. Po obliczeniu ilości zużytej wody w gospodarstwach domowych oraz w szkole ogłosili akcję „Oszczędzamy wodę”. Aby poznać inny wymiar korzyści wynikających z siły daru natury, jakim jest woda, wybrali się na wycieczkę do Elektrowni Wodnej w Januszkowicach na Odrze. A na koniec wydali gazetkę poświęconą zadaniom realizowanym w ramach projektu.

Publiczna Szkoła w Januszkowicach, realizacja projektu wodnego w szkole, fot.: Bernadeta Smolińska

**CZĘŚĆ IV REKOMENDACJE
OD SZKÓŁ**

W jaki sposób realizować projekt w szkole? Na jakie przeszkody można napotkać? Na co zwrócić największą uwagę? Na te oraz inne pytania odpowiadają nauczyciele i nauczycielki koordynujący szkolne projekty edukacyjne we współpracy z Polską Akcją Humanitarną w roku szkolnym 2010/2011

ZESPÓŁ SZKÓŁ W SZTUTOWIE

Sylwia Owsieńska

Pierwszym efektem pracy była gazetka ścienna informująca o organizacji PAH. Wykonaliśmy również gazetkę na temat działania programu "Pajacyk" oraz eutrofizacji wody i sposobach jej oszczędzania. Podjęliśmy się stworzenia ulotki na temat wody i rozdaliśmy ją na Festynie Rodzinnym na początku czerwca, jednocześnie przekonując lokalną społeczność przybyłą na festyn o konieczności oszczędzania wody i dbania o jej zasoby. Podczas Dnia Wiosny włączyliśmy się do akcji proekologicznej, która miała na celu informować, przypomnieć i nakłonić do segregacji śmieci i dbania o środowisko. W czerwcu przeprowadziliśmy zajęcia warsztatowe z naszymi młodszymi kolegami z klas I-III edukacji wczesnoszkolnej. We wspólnej zabawie uczylimy o prawie do rozwoju i przeprowadziliśmy zajęcia według scenariusza „Jak być dobrą czarodziejką?”. Na koniec, w ramach współpracy podjętej ze Świetlicą Środowiskową, wzięliśmy udział w Festynie Rodzinnym „Pod Zielonym Kasztanem” w Gdańsku-Brzeźnie, gdzie wraz z innymi kolegami z Koła szkolnego Caritas wystąpiliśmy w przedstawieniu i sprzedawaliśmy kwiatki ręcznej roboty, a uzyskane środki przeznaczyliśmy na pomoc dzieciom najuboższym w Afryce – na zakup przyborów szkolnych. Dwa dni później mieliśmy zaszczyt gościć misjonarkę siostrę Barbarę ze Zgromadzenia Służebnic Matki Dobrego Pasterza, która przybliżyła nam problem dzieci w Afryce i misji pomocy. Wszystkie nasze działania opierają się na hasle „mam wpływ na świat” i mamy nadzieję, że nasi szkolni koledzy poprzez nasze działania zrozumieli jego przesłanie. Niestety, wielu z naszych zamierzeń (niektóre gazetki oraz zbiórka rzeczy dla uczniów z Afganistanu) nie udało się zrealizować. Mamy jednak nadzieję, że działając wspólnie dalej, uda nam się zrealizować nasze zamierzenia.

Dzięki realizacji projektu i współpracy z PAH udało nam się:

- zapoznać wszystkich uczniów z problemami pomocy humanitarnej, problemami współczesnego świata, a na poziomie klas młodszych – z problemami związanymi z wodą, jej brakiem, problemem głodu. Trudne sprawy, dzięki pomocom przygotowanym przez PAH i materiałom edukacyjnym, udało się przedstawić w sposób przystępny;
- zaangażować nauczycieli do prowadzenia zajęć z edukacji globalnej, lepiej poznali oni problematykę edukacji globalnej i humanitarnej, została ona włączona do działań wychowawczych szkoły. Nauczyciele korzystali ze szkoleń, które wniosły dużo do ich pracy, dzielili się wiedzą z innymi;
- pokazać działania uczniów realizowane w ramach projektu, przede wszystkim poprzez gazetę edukacyjną, bardzo dużą (zajmowała całą ścianę), wiszącą w najbardziej uczęszczanym miejscu w szkole i prezentacją poszczególnych działań na spektaklach szkolnych;
- zaktywizować uczniów. Kilkoro uczniów z Klubu należało do uczniów bardzo dobrze uczących się, ale nie angażujących się w działania szkoły i uczniów. Dzięki Klubowi zaczęli działać na rzecz innych i to nie tylko w ramach Klubu. Inni uczniowie, którzy do tej pory nie dali się poznać z dobrej strony, zaangażowali się w działania Klubu i pracowali bardzo aktywnie. Uczniowie zaangażowali się w przygotowanie projektów, potrafili podzielić się zadaniami, planować swoją pracę, dzielić się obowiązkami, prezentować wyniki.

Jagoda Majos-Dalecka

W czym realizacja projektu pomogła uczniom?

Wzrosła wiedza na temat działań PAH, eutrofizacji i oszczędzania wody, segregacji śmieci oraz programu "Pajacyk". Aktywizowała się grupa osób należących do Klubu Szkoły Humanitarnej, do działań prospołecznych oraz szerszej grupy społeczności szkolnej, do działań związanych z hasłem „mam wpływ na świat”. Uczniowie zrozumieli, jakie problemy istnieją na świecie, jakie problemy otaczają innych oraz, że warto pomagać biedniejszym krajom.

Realizacja projektu we współpracy z PAH była doskonałym przygotowaniem przed wkraczającymi w progi szkoły

projektem gimnazjalnym. Pokazała zarówno uczniom, jak i nauczycielom, że praca metodą projektu wymaga nie tylko zdyscyplinowania wszystkich członków grupy, ale też pewnej elastyczności, gdyż nie zawsze wspaniałe idee i wizje daje się wprowadzić w życie.

Metoda projektu nie jest dla mnie nowością, jednak jako koordynator musiałam włożyć dużo wysiłku w pohamowanie swojej dyrektywnej natury (tak częstej u nauczycieli) szczególnie w sytuacjach, gdy wizualny efekt działań projektu odbiegał od moich wyobrażeń. Uczniowie wykonujący projekt wedle własnych wizji są zdecydowanie bardziej zadowoleni z finalnego efektu, a cała grupa ma słuszne poczucie dobrze wykonanej pracy.

Podczas pracy nad projektem nie trzeba ucznia prowadzić za rękę, wystarczy stać obok i od czasu do czasu pochwalić za wykonaną dotychczas pracę lub ponaglić. Projekt realizowany jest bezproblemowo, gdy na samym początku dobrze zostaną rozplanowane poszczególne zadania (harmonogram).

Uważam, że projekty Szkoły Humanitarnej pokazują uczniom, że swoją postawą i działaniami mają wpływ na świat i jego problemy. Przeciwdziałają one "odwrażliwieniu" młodego pokolenia, które niestety obok tragedii często przechodzi obojętnie.

Co sprzyjało realizacji poszczególnych elementów projektu w Waszej szkole?

- Kreatywność uczniów, chęć działania po lekcjach, bardzo dobre przygotowanie projektu i przeprowadzenie działań związanych z projektem,
- Zaangażowanie się uczniów klas 1-3 szkoły podstawowej
- Materiały i gotowe scenariusze lekcji PAH,
- Scenariusze przygotowane przez uczniów gimnazjum,
- Dwóch koordynatorów, wstępne szkolenie, materiały PAH. Kreatywność członków Klubu Szkoły Humanitarnej

Spotkanie podsumowujące dla Szkół Humanitarnych, Kraków 2011, fot.: Katarzyna Mertuszka/PAH

GIMNAZJUM NR 2 IM. JANA PAWŁA II W SKIERNIEWICACH

Agnieszka Marat, Katarzyna Bryszewska

Projekt „Szkoła Humanitarna” zainteresował nas, ponieważ w ciekawy sposób uczy o wyzwaniach XXI wieku, pozwala na zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do życia

w zglobalizowanym świecie, pozwala stać się bardziej świadomymi i odpowiedzialnymi obywatelami świata oraz uczy mądrze i skutecznie pomagać. Zdecydowaliśmy się podjąć wyzwanie ubiegania się o tytuł „Szkoły Humanitarnej”.

ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 4 W POZNANIU

„Prawo do wody”. Naszą pracę nad projektem można podzielić na kilka etapów. Na samym początku, praktycznie przed rozpoczęciem pracy, wszystkie grupy wybierały wspólny temat, w demokratycznym głosowaniu wybraliśmy, że chcemy wykonywać prace dotyczące braku dostępu do wody na świecie. Kolejnym etapem było wybranie, już na poziomie grupy, co chcielibyśmy zrobić w ramach projektu. Mogliśmy wykonać mapę, przewodnik lub przeprowadzić lekcję w klasach nauczania początkowego. Wybraliśmy ostatni wariant, ponieważ wydawał się najciekawszy. Mniej więcej raz w miesiącu spotykaliśmy się na lekcjach wychowawczych. Efektem naszej pracy było stworzenie plakatu poruszającego problem braku dostępu do wody. Zastanawialiśmy się również jak może wyglądać nasza lekcja dla pierwszoklasistów. Wymyśliliśmy konkurs

plastyczny, w którym dzieci rysowały najpiękniejszą kropelkę wody. Na kolejnych spotkaniach omówiliśmy szczegóły naszej lekcji oraz napisaliśmy jej konspekt. Później podzieliliśmy się zadaniami. Następnie ustaliliśmy dogodny termin zarówno dla nas, jak i wychowawców klas pierwszych. Jednym z ostatnich, jak i najciekawszych elementów projektu było przeprowadzenie długo oczekiwanych zajęć. Naszym zdaniem udały się one wspaniale, ponieważ wszystko zostało dopięte na ostatni guzik. Po lekcjach otrzymaliśmy bardzo pozytywne oceny zarówno od nauczycieli, jak i samych uczestników. Mamy nadzieję, że uczniowie młodszych klas w ramach naszego projektu mogli się wiele nauczyć, myślę, że my też bliżej poznaliśmy problem braku dostępu do wody.

Jakub Jasiński

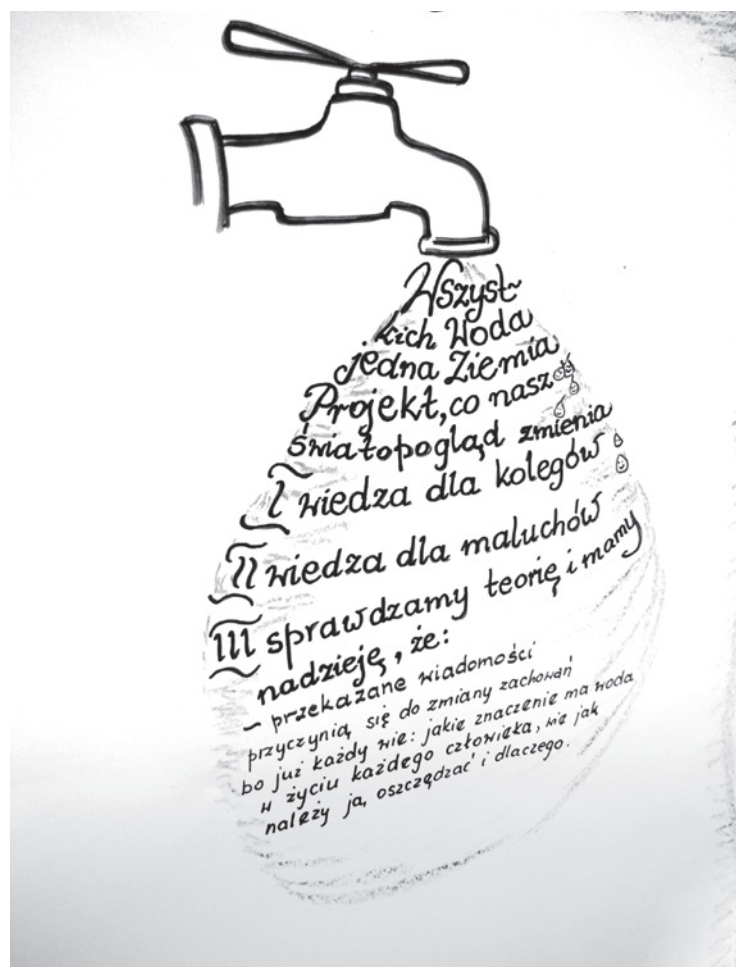
Dla nas – nauczycieli koordynujących szkolny projekt – najważniejsze było uświadomienie naszym uczniom problemów dotyczących innych ludzi, a których niestety nie wszyscy są świadomi. Podczas realizacji projektu wszyscy nauczyliśmy się wielu ciekawych spraw dotyczących pracy metodą projektu. Zdobyliśmy ponadto dużą wiedzę o problemie, którego projekt dotyczył, czyli o Sprawiedliwym Handlu. Najbardziej dumni jesteśmy z zaangażowania całej społeczności szkolnej oraz wielu uczniów w pracę w ramach

Klubu Szkoły Humanitarnej – nauczyciele poświęcali swoje lekcje, byśmy mogli się spotykać, uczniowie poświęcali swój czas wolny, żeby wykonać zaplanowane zadania.

Uważam, że praca metodą projektu, jak żadna inna metoda, daje możliwość poznania możliwości uczniów. Dowiedziałem się o moich uczniach wielu rzeczy, których nie widziałem wcześniej. Praca tą metodą okazała się dla mnie na tyle interesująca, że w nadchodzącym roku szkolnym będziemy kontynuowali działalność Klubu Szkoły Humanitarnej.

Na koniec kilka luźnych uwag od koordynatorów i koordynatorek szkolnych projektów na temat tego, z czego są najbardziej dumni oraz co uważają za najbardziej wartościowe w zrealizowanym projekcie:

- Realizowaliśmy głównie tematy dotyczące świadomej konsumpcji – uczniowie znają zasady sprawiedliwego handlu i są bogatsi o nowe informacje, które, jak sami przyznali, znacznie zmieniły ich podejście do bycia konsumentem.
- Włączenie we wszystkie działania wszystkich nauczycieli, nawet tych, którzy nie lubią się angażować.
- Dumni jesteśmy z zaangażowania osób uczestniczących w projekcie. Zadziałała максима: zarażają ci, którzy są zarażeni”.
- Zintegrowanie sił w realizacji zadań; utworzenie Klubu Szkoły Humanitarnej.
- Jesteśmy dumni z uzyskanych efektów np. plakatu edukacyjnego i zakończonego prezentacją projektu. Jestem również dumna z nadanego szkole tytułu.
- Najbardziej jesteśmy dumni z tego, że młodzież uzyskała świadomość tego, jak wartościowa jest woda, dlaczego należy ją oszczędzać. Dumą napawa również zainteresowanie problemami innych oraz zaangażowanie uczniów w problemy innych.

Plakat informacyjny z okazji Dnia Wody, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Józefa Nojego w Czarnkowie, fot.: Żaneta Kopczyńska

Warszawa 2011

Opracowanie i redakcja: Dominika Rypa, Paulina Szczygieł, Julia Wrede

Autorzy tekstów: Urszula Małek, Joanna Soćko

Zdjęcia: Żaneta Kopczyńska, Katarzyna Mertuszka, Anna Okińczyc, Anna Paluszek, Bernadeta Smolińska

Konsultacje metodyczne: Beata Narel

Korekta: Julia Wrede

Projekt graficzny serii i skład: RZECZYOBRAZKOWE.PL

ISBN: 978-83-63069-09-4

Wydawca:

Polska Akcja Humanitarna

ul. Szpitalna 5/3

00-031 Warszawa

www.pah.org.pl

Publikacja „Metoda projektu w edukacji globalnej” wydana została w ramach projektu „Lokalnie na rzecz mieszkańców krajów Południa” realizowanego przez PAH w 2011 r.

Projekt „Lokalnie na rzecz mieszkańców krajów Południa” jest współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2011r.

Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP

Publikacja „Metoda projektu w edukacji globalnej” jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Polskiej Akcji Humanitarnej.

Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2011. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.

